

Slovenski 5 čebelar

YU-ISSN-0350-4697
Letnik LXXXIII – Leto 1991

LETO 1873 – PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

Slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Št. 5 1. maj letnik 93

VSEBINA

- prof. Edi Senegačnik: Zaskrbljujoči problemi naših prevažalcev v sosednje republike 129
Ivan Krajnc: Čebelarjeva opravila v maju 133

BOLEZNI ČEBEL

- dipl. vet. Aleš Gregorc: Obnašanje nosema-vih čebel 136
dipl. vet. Mira Jenko: Pogostost pojava poapnele zalege in njeno zatiranje 137
Nekaj nasvetov o poapneli zalegi 141
inž. Marko Babnik: Čebele – prenašalke hruševega bakterijskega ožiga (Erwinia amylovora) 141

VZREJA MATIC IN SELEKCIJA ČEBEL

- mag. Janez Poklukar: Genetski parametri in morfološke lastnosti pri kranjski čebeli v Sloveniji 141

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

- Lojze Ličen: Čebelarjenje v trietažnem AŽL panju 144
Alojz Klenovšek: Raula – medovita rastlina 146
Biolak 146
Ljubo Struna: Razstava panjskih končnic v Münchnu 146

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

- Janez Mihelič: Janez Pislak – nagrajenec sklada Petra Pavla Glavarja za leto 1991 148
dr. Jože Rihar: Iz kronike (II.) 150
ZČDS: Obvestilo o srečanju in tekmovanju mladih čebelarjev v Lovrencu na Pohorju 152
Stroški izdajanja revije Slovenski čebelar v letu 90 152
TD Cerklje: Vabilo na razstavo v Cerkljah na Gorenjskem 152

OBLETNICE

- ČD Domžale: Janko Janežič – starosta domžalskih čebelarjev – osemdesetletnik . 153

OSMRTNICE MALI OGLASI

CONTENTS

- E. Senegačnik: Migratory beekeepers problems in neighbourhood republics 129
I. Kranjc: Beekeepers occupations in May 133

BEE DISEASES

- A. Gregorc: Behaviour of infected bees with Nosema apis 136
Treatment a chalk brood, a disease of honey bee brood 141
M. Babnik: Bees – Transmitters of pear-trees scorch bacterial diseases (Erwinia amylovora) 141

QUEEN REARING AND SELECTION OF BEES

- J. Poklukar: Genetics relations and morphological characteristic of Apis m. carnica in Slovenia 141

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

- L. Ličen: Beekeeping in AŽL hive 144
A. Klenovšek: Raula – important honey plant 146
Bio lacquer 146
L. Struna: Exhibition of Slovenian colorful designs hives in Munich 146

FROM THE SOCIETY LIFE

- J. Mihelič: Janez Pislak – prizewinner of P. P. Glavar found for year 1991 148
J. Rihar: To Chronicle (II.) 150
ZČDS: Invitation on XIV th republic competition of young beekeepers in Lovrenc na Pohorju 152
TD Cerklje: Invitation to the exhibition of beekeeping in Cerklje na Gorenjskem 152

ANNIVERSARY

- ČD Domžale: Janko Janežič – doyen of beekeepers in Domžale 153

OBITUARIES NEWS SMALL ADVERTISEMENTS

Slika na naslovni strani:

Maj je mesec ljubezni in cvetja. Foto: inž. Franc Šivic

Mladi krožkarji podružnične OŠ Gustav Šilih iz Šentilja pri Velenju se s svojim mentorjem Jožetom Kolmaničem pripravljajo na republiško srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev.

ZASKRBLJUJOČI PROBLEMI NAŠIH PREVAŽALCEV V SOSEDNJE REPUBLIKE

prof. EDI SENEGAČNIK

Tale članek mi že dolgo leži na srcu. Nisem in nisem se mogel odločiti zanj, zdaj pa so vroči politični dogodki v sosednjih republikah pripomogli k temu, da svoja premišljevanja le spravim na svetlo. Kmalu se bodo zavrtila kolesa naših prevoznih čebelnjakov in prav je, da čebelarjem nekaj povemo, preden se odpravijo na pot.

Bolj malo pišemo o naših prevažalcih in njihovi problematiki, čeprav jih je med slovenskimi čebelarji več kot polovica. Je pa tudi mnogo takih, ki prevažajo le po Sloveniji. Omenil bom zares vznemirljivo problematiko različnih pasišč v sosednjih republikah. Rad bi povedal nekaj o varnosti čebelarjev in o tistih nepridipravih, ki že nekaj let plenijo čebelnjake in so to počenjali zlasti lansko leto. Beseda bo tudi o današnji uspešnosti čebelarjenja ob naravnost sramotno nizkih odkupnih cenah medu in še o čem.

Odkar so se pojavili naši prvi prevozniki čebelnjaki, to je bilo pred kakimi dvajsetimi leti, se je prevažanje v sosednje republike neverjetno razmahnilo. Novi prevozniki čebelnjaki so rasli ko gobe po dežju in danes sploh ne vemo natančno, koliko jih je že. Pravijo, da več sto. Slovenski čebelarji smo lahko ponosni na to, saj so moderni, estetsko in smotno urejeni prevozniki čebelnjaki kar pomemben delček našega narodnega bogastva. To nam potrjujejo tudi tuji čebelarji, ki se ne morejo načuditi naši spretnosti in naprednosti. Ta moderna vozila pomejijo v našem prevoznem čebelarjenju pravo revolucijo. Kdo bi še danes mogel prevažati na stari način z nakladanjem in razkladanjem panjev. Sodobni čebelnjaki na kolesih so danes že tako izpopolnjeni, da so nekateri bolj podobni potujočim počitniškim hišicam kot pa čebelnjakom. Naši sposobni in podjetni pravažalci so jih v

Čebelarji prevažalci upajo, da se bodo razmere v Liki in ostalih krajih, kamor vozijo, kmalu umirile.

zadnjih letih tako izpopolnili, da imajo v njih kot v kakem vikendu posebno sobico, ki služi kot spalnica, kuhinja in celo majhen bife, da ne govorimo o prostoru za točenje in druga opravila. Prav nič ni čudno, da se njihovi lastniki v njih odlično počutijo, da prav radi ostanejo pri čebelah in v ta namen izkoristijo celo svoj dopust. Sam sem preživel nič koliko prijetnih dni, ko sem moral ostati na pasišču. Včasih sem ostal tudi po več tednov, te dneve pa štejem med najlepše na svojih čebelarskih poteh.

Čebelarji prevažalci kar preradi pozabijo na vse neprijetnosti, ki jih čakajo na poti. Še preden se spomladi odpravijo na pot, morajo poskrbeti za registracijo in globoko seči v žep. Sicer so nam šle oblasti pri registraciji vozila na roko in nam znižale pristojbine za tako imenovano delovno vozilo, toda kljub tem olajšavam morajo čebelarji žrtvovati kar nekaj tisočakov, še preden dobijo kako kapljico medu. Temu se pridružuje zdaj drug, morda še bolj pereč problem. Vprašanje je, kje in kako bodo prodali med, če ga bo po tako izredno nizkih cenah sploh kaj na voljo. Nekateri čebelarji so mi povedali, da so jim za metin med plačevali od 17 do 20 dinarjev. Zdaj pa najprej majhen računček, saj smo čebelarji dobri gospodarji. Če plačamo samo za registracijo okoli 4000 dinarjev, potem moramo samo za to plačilo pridelati 200 kg medu – ob zdajšnjih cenah. Komentar o rentabilnosti tu pač ni potreben, lahko pa se vprašamo, kje je še denar za druge znatne stroške. V zvezi s tem naj omenim, da smo prevažalci zato želeli, da bi zavarovalnino

in ostale pristojbine plačevali le za pol leta, saj od oktobra do aprila vozil ne uporabljamo. Tudi naša Zveza je posredovala. Uradni možje so nam pojasnili, da to ni mogoče, ker so pač predpisi taki, da je treba plačati registracijo za celo leto. Tako je bilo določeno v samem prestolnem mestu Beograd in nikjer drugje. Ker bomo v prihodnje odločali o takih zadevah sami v samostojni državi Sloveniji, upajmo, da nam bodo bolj prisluhnili, čeprav nobenim davkarjem preveč ne zaupamo.

Omenil sem že, da imamo takih vozil že več sto. Nimamo pa jih še dva tisoč, kot so pred leti načrtovali naši vrlji socialistični čebelarski planerji. Njihova zamisel bi bila ob naši podjetnosti sicer izvedljiva, če bi nam modri možje tudi povedali, kje bomo čebele pasli, na ljubljanskem asfaltu ali na trnovski solati. Ti načrtovalci, ki so v dobi našega načrtnega gospodarstva trdili, da je čebelarstvo zlata jama, kamor je dobro vložiti svoj denar, če ga imamo. To so nekateri tudi storili, čeprav so imeli kaj malo pojma o čebelah in čebelarjenju. Morda so res doživeli kako dobro letino, potem pa je šlo vse navzdol. Z varoo je prišlo sedem suhih let in z njihovim čebelarstvom je bilo pri kraju. Doživeli so pravi polom, ki ga niso prav nič pričakovali. Nihče jim ni prej povedal za ogromne prevozne stroške in slabe letine, ko s pridelanim medom komaj lahko pokrijejo vse izdatke. Tem ljudem namreč ni nihče povedal, da hoja ne med vsako leto in da so tudi v sosednjih republikah čebelje paše nezanesljive. Če kako leto kaj dobro zamedo, drugo leto prav gotovo ne

bo. Rezultati takih čebelarstev pa so kar dobro vidni tudi v sosednji Hrvaški: na marsikaterem dvorišču vidimo prazne prevozne čebelnjake, ki samevajo, propadajo in čakajo na morebitne kupce. Teh pa danes ni veliko, saj so postali ljudje previdni in v tako nezanesljivo podjetje ne vlagajo več. Če so še ljudje, ki si kaj takega želijo, bi jim bilo dobro povedati, da je čebelarstvo najbolj nezanesljiva kmetijska panoga: kmetovalec bo morda kljub slabi letini vsaj nekaj pridelal, čebelar pa ne. Vse to nam je pokazala lanska katastrofalna letina. In če se danes nekateri ljudje spet navdušujejo za vlaganje v tako nezanesljivo panogo, naj bodo vsaj toliko previdni, da ne bodo pustili svojih služb ob misli, da se bodo tako bolj posvetili čebelarjenju. Zaenkrat je tako, da mora večina prevažalcev imeti še neki drugi stalni dohodek. Tako bodo lahko zamašili luknje, če bo pri čebelah izguba. Le redki so danes, ki lahko preživljajo sebe in svojo družino od dohodkov svojega čebelarjenja. Zavedati se moramo, da nam pašni viri vsepovsod usihajo, pri tem pa so cene medu neverjetno nizke. Morda bodo bolje opravili tisti, ki so se odločili za trgovsko dejavnost s čebelar-skimi potrebščinami, api-proizvodi, izdelovanjem satnic in če s čim drugim. Takih trgovcev je že nekaj v Sloveniji in gotovo bodo uspeli, če bodo poskrbeli za kakovost in zmerne cene. Čebelarji jim želimo mnogo uspeha.

Prevozne čebelnjake so si omislili tudi čebelarji, ki doslej sploh niso prevažali. Prav je tako, saj je pasišč dovolj za vse, le smotrno jih je treba razdeliti in pri tem strogo paziti, da čebel ne bomo kopičili na enem mestu. Novi čebelarji pa pri tem niso pomislili, kje se bodo njihove čebelice pasle. Prav nič niso upoštevali starega slovenskega pregovora: »Najprej štalca, potem pa kravca«. Če si takega čebelarja pobaral, kam bo peljal čebele, je samozavestno na kratko odgovoril: »Za drugimi!« In tako se je tudi zgodilo. Nekega pomladnega dne, ko je repica že začela ponujati svojo medicino, sem na bencinski črpalki v Novi Gradiški opazil kakih 20 prevoznih čebelnjakov. Bila je, kot pravijo na jugu, pravcata »gužva«. Nervozni čebelarji, ki so

bili vsi naše gore listi, niso vedeli, kam naj bi šli, saj si prej niso zagotovili pasišč. Zdaj so tu nadlegovali svoje tovariše, ki so si že prej oskrbeli pasišča, naj jim vendar povedo, kam bi šli. Tem čebelarjem so namreč pasišča že prej določila državna posestva in zadruga. Prevažalci novinci so želeli, da bi jih vzeli s seboj, toda pasišča so bila že zasedena. Kasneje je bilo takih primerov vedno več. Tako se je tudi začelo kopičenje panjev na enem samem mestu. Lani so jih v Dolenjske Toplice pripeljali kar šestdeset na hojevo pašo. Na Lonjskem polju pa je bilo na površini kakih 40 km² kar okrog sto prevoznih čebelnjakov. Škoda, da se ti prevažalci niso prej malo razgledali, saj so bila na Lonjskem polju tudi takšna pasišča, na katerih skoraj ni bilo čebel. Ni čuda, da so se začele potem čebele ropati, da so v pravcatem bojnem metežu izropale več čebelnjakov. Rešili so jih samo tisti, ki so pravočasno zvedeli za to in čebele odpeljali. Tako »tlačenje« pa ima še druge nevarnosti, saj prav nič ne vemo, ali so čebele v sosednjih čebelnjakih zdrave ali ne. In kako lahko opravljamo čebele v taki gneči ali pa recimo točimo? Takim čebelarjem ne pomaga noben dobrohoten in koristen nasvet: pasišče si je treba poiskati in šele potem oditi na pot. Naj tukaj omenim nove predpise, ki jih je v letošnji februarški številki objavilo hrvaško čebelarsko glasilo »Pčela«. Nihče ne sme postaviti čebel ob kak drug čebelnjak, pač ga lahko postavi najmanj 70 metrov stran, medtem ko mora biti najmanj sto metrov oddaljen od poti. In še na nekaj naj opozorim čebelarje prevažalce. Poskrbijo naj za varnost vozila in čebel, da ne bo kaj narobe. Dogodki iz preteklega leta nas lahko o marsičem poučijo.

Prva leta smo lahko nameščali tovrnjake povsem na samem, pa ni bilo treba poskrbeti za nobenega varuha. Sam jih sicer nisem nikoli puščal brez varuha. Postavljal sem jih v kak vrt ali sadovnjak blizu hiše, tako da so bili ljudje vselej v neposredni bližini. Čeprav so nepridipravi s svojim početjem že prejšnja leta ropali čebelnjake, pa tega lani nismo pričakovali v taki meri. Včasih smo bili namreč prepričani, da so vsi ljudje okoli nas pošteni. Lani pa so

se najprej lotili samotnih čebelnjakov in jim demontirali vso električno napeljavo z žarometi vred. Izredno radi so imeli rezervne gume, prav pa so prišla tudi tovornjakova kolesa, ki so jih odvili in na njihova mesta položili lesene klade. Seveda je še danes najbolj zaželeno gorivo, zlasti pa je bilo aktualno v času bonov. Posebno pa čislajo akumulatorje, v kabini komandne plošče z vsemi pritiklinami. Dobrodošlo je vse, kar najdejo v notranjosti čebelnjaka. Nobena še tako trdna vrata, zaprta z železnimi prečkami nič ne pomagajo. Iz čebelnjaka poberejo plinske gorilnike, gasilne aparate, posodo, obleko in obuvalo. Nekemu našemu prevažalcu so ukradli celo zgornjo vrsto panjev, prijatelju Marcelu pa so na Fruški gori, kamor je nesrečnik peljal na lipovo pašo, odmontirali cel motor, demontirali kabino, gume pa prerezali. Našel je pravcato razbitino in podrtijo, da sploh ni mogel verjeti, kaj so napravili z njegovim lepim čebelnjakom. Na milici ne opraviš nič, saj ti takoj postrežejo s pripravljenim odgovorom »Zašto niste ostavili čuvara? Što vam mi možemo?« Naj ti primeri zado- stujejo, čeprav bi podobne še lahko našte- val.

Bojim se, da se bodo stvari letos še poslabšale. Upajmo pa, da se bo vse mirno uredilo in da bomo spet vozili. Če pa bomo šli na pot, poskrbimo, da bo naše pasišče zavarovano, če se le da, kot sem že omenil, v bližini hiš, v kakem sadovnjaku ali vrtu. Obvezno se pomenimo s čebelarji v bližini. Prav gotovo nam bodo šli na roko. Je že tako, da lepa beseda lepo mesto najde. Če pa bomo morali postaviti čebelnjake kje na samem, recimo v gozdu ali kje na polju, moramo brezpogojno poskrbeti za varstvo. Če v vasi ne dobimo kakega zanesljivega človeka, ki ga moramo seveda dobro nagraditi, ostanimo pri čebelah sami in jih varujmo, sicer je bolje, da sploh ne gremo na pašo. Možno pa je tudi, da se dogovori- mo s kakim prijateljem in oba čebelnjaka postavimo v primerni razdalji. Vsak teden, dokler bo trajala paša, bo eden dežural. Če smo na kakem izdatnem pasišču, lahko povabimo še tretjega prijatelja. Več tovor- njakov pa nikakor ne sme biti na enem mestu. Tudi jaz sem se tako dogovarjal s

svojimi soplevažalci. Doma smo ob čašičah vabljive medice napravili točen načrt, kako bomo poskrbeli za varstvo: vsakdo bo de- žural en teden. Na terenu pa so se potem stvari močno spremenile. Nihče ni mogel ostati in vsakdo je imel prepričljiv izgovor: zbolela je žena, tega je obiskal stric iz Amerike – in tako sem ostal vse tri tedne sam. Dobro sem varoval, paša je bila odlična in ves čas sem samo užival. Ko pa je prišel čas točenja, so prijatelji vsi prišli, ne da bi jih posebej vabil. Od takrat se sploh več ne pogovarjam o takih stvareh. Čebele imnam izključno v bližini ljudi v kakem vrtu ali sadovnjaku in doslej je bilo vse v najlepšem redu. Drugače pa se brez varstva raje ne odpravljam na pot. Danda- nes je tveganje preveliko.

Vsej tej problematiki pa se je zdaj pridru- žila še nova: Politične razmere v sosednji republikli so take, da bo treba še posebej poskrbeti tudi za varnost čebelarja in ne samo čebel. Upam, da ne bo treba vzeti s seboj pušk ali česa podobnega. Tokrat bo res treba oditi na pot posebej in se pozani- mati za razmere in pasišča. Nekam vroče je postalo na žalost prav tam, kjer so najboljša lipova, žepkova in vresjeva pasiš- ča: Kninska Krajina z okolico, Bosansko Grahovo, Drvar, Gračac, Malovan, Golubić, Benkovac pa Udbina in Titova Korenica, tja do Gospića z okolico. Tudi v Slavoniji, kjer so odlična akacijeva pasišča, je nekaj završalo. Tam okrog Pakraca bo treba pogledati, če je še vse po starem. No, naj omenim še tole: lani so bili neki naši čebe- larji v Liki in so povedali, da so bili domačini z njimi prav tako ljubeznivi kot v mirnih starih časih. Nekemu drugemu mlademu čebelarju pa so baje nastavili nož na grlo in mu svetovali, naj čimprej odide, sicer se bo vrnil v svojo ljubo državo Slovenijo brez glave. Prav je, da slišimo oba zvona. Zato bo treba, če bomo sploh lahko prevažali, vse stvari poprej do kraja urediti in se pošteno pogovoriti. Prav gotovo pa je na prvem mestu naša osebna varnost, potem so šele čebele.

Dragi čebelarji, vse to sem vam želel povedati in marsikaj bi lahko še dodal. Vsi moji nasveti so dobrohotni. Želim, da bi se

razmere umirile in da bi lahko mirno prevažali kot nekoč. Zavedajmo se, da brez izdatnih pasišč v Liki in Slavoniji pa še drugod ne bomo mogli uspešno čebelariti. Za vse je dovolj dobrih pasišč, le poiskati

jih je treba in smotno porazdeliti. Če pa se bodo razmere uredile in bomo lahko v miru vozili kot nekoč, bo med prevažalcev še vedno nezanesljiv in grenak. Upajmo, da res ne bo imel preveč okusa po pelinu.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V MAJU

IVAN KRAJNC

Kakor vidimo, se vedno bolj približuje čas čebelarjeve žetve. Maja ali junija bomo želi, kar smo sejali od 1. avgusta lani do danes. Le velike vremenske nepravilnosti lahko delno ali popolnoma skalijo naša pričakovanja ter nam izničijo ves trud in prizadevanja. Čebele smo pripravili za bero že za prvo izdatno pašo na akaciji, ki se na Primorskem začne okrog 5. do 10. maja, medtem ko se medenje v notranjosti dežele in v Prekmurju začne deset dni pozneje, še kasneje pa v Vremski dolini, v okolici Ilirske Bistrice ter Brkinih. Ta podatek nam pove, da lahko čebelar s prevozi na akaciji izkoristi vse tri paše. Sam sem pred leti pasel najprej doma v okolici Nove Gorice, nato sem panje prepeljal v bližino višje ležečega Komna, nazadnje pa še v Kilovče blizu Ilirske Bistrice. Nobeno leto se mi ni zgodilo, da ne bi vsaj enkrat točil, včasih pa smo zavrteli točilo še drugič. Za tretje točenje pa ob tako intenzivnem prevažanju res ni bilo časa, posebno zato ne, ker sem bil takrat še v službi.

Pred cvetenjem akacije imamo navadno 10 do 15 brezpašnih dni. V tem času je dobro, če čebele dražilno krmimo. O tem brezpašnem obdobju moramo voditi posebno skrb, ker dobro razvite čebelje družine naglo trošijo rezervno hrano in se kaj lahko znajdejo brez nje.

Pred leti sem še čebelaril z LR panji. Spominjam se, da sem se marsikdaj nasmehnul, ko so naši veljaki trdili, da se s tem panjem ne da uspešno čebelariti, da nam strokovnjaki iz Amerike niso prinesli tega, kar smo od njih pričakovali, da nam s tem niso natočili čistega vina itd. V mesečnih navodilih jim je bil najvažnejši poseg v panj zamenjava podnice in podobe malenkosti, čebele iz slabih družin, ki so

jih januarja in februarja prevažali na otrebitve na Primorsko, pa so morili. Dobri družini vse to ni potrebno, z zgodnjimi pregledi pa panj samo ohladite. Z odstranitvijo poklopne pregrade ali Müllerjevega pitalnika in ob strani propoliziranih spojev panja ne morete nikoli več zrakotesno zapreti in s tem je nesreča tu. Odprti panj nikoli več ni zaprt, ker vanj neovirano vdirata prepah in mrav. Družina se ne more več normalno razvijati. To je samo ena od nešteto stvari, ki jih nekateri še danes ne znajo. Tudi sam ne znam vsega, vendar pa vem, da sem v LR panjih zelo uspešno čebelaril. Zato mi dovolite, da Vam zaupam, kako se tej stvari streže. Zavedam se, da verjetno mnogo čebelarjev pri nas in v svetu to uganko bolj uspešno rešujejo od mene. Od vsega začetka sem se vedno zavedal, da en dober panj prinese med, sto slabičev pa le stroške in mnogo nekoristnega dela.

Že januarja sem Vam povedal, da ob otoplitvi postavite skupaj po dva panja, če tega niste storili že jeseni. Če čebele prevažate, je logično, da tako postavite panje ob prihodu na pasišče. Za ta način čebelarjenja je to nujno potrebno. Ko začenja paša, prestavimo pomožni panj, tj. panj, ki ima praviloma starejšo matico in je mogoče tudi manj razvit, na drugo stran pridobitnega panja. Čebele iz pomožnega panja se ob vrnitvi s paše vletijo v pridobitni panj, ki ga lahko malo obrnemo. Tako je pridobitni panj dobil enkrat več izletnih čebel. S tem posegom se praviloma početverji donos medu. Premaknjeni pomožni panj, ki je zgubil vse letalke, sedaj dražilno krmimo, da bo matica naprej pridno zalegala. Na pasišču damo pogačo. Če se odločimo za menjavo matice, družine ni potrebno krmiti. Med mladimi čebelami lahko najdemo ma-

tico in jo odstranimo. Čebele takoj potegnejo matičnike. Po štirih ali petih dnevih podremo vse pokrite matičnike, ostale pa pustimo. Čebele ne bodo rojile, ker že osmi dan po prvem premiku panj zopet prestavimo na staro mesto. Tako se izletne čebele že drugič sprašijo v pridobitni panj, družina pa brez čebel ne more rojiti. Očitek, da to niso kakovostne matice, ne drži, ker čebele v tem času zelo dobro vedo, kaj je dobra matica. Postopka za dvig čebelje družine ne bom opisoval, ker sem ga že opisal aprila. Pridobitni panj ob dobri paši nabere neverjetne količine medu. Čebelar mora dobro paziti, da pravočasno vriva nove naklade s praznim satjem med polne naklade nedozorelega medu, ki ga mora nato pravočasno točiti. V nasprotnem čebele nimajo prostora za odlaganje medicine in nevarnost rojenja je tu. Manjkajoče naklade pobere tudi iz pomožnih panjev. Če po oploditvi matice v pomožnem panju paša še traja ali če matice nismo menjali, lahko pomožni panj preložimo še tretjič. Praviloma uporabljamo tudi matično rešetko.

Priprav na rojenje pa se ne bojmo, ker ga lahko preprečimo na dva enostavna načina. Če nimamo časa, pridobitni panj enostavno prestavimo na drugo stran pomožnega panja. Čebele se vletijo v pomožni panj, kjer z mlado matico ne bodo rojile. Drugi način omejevanja rojenja je umetna izrojitev. S takim posegom bomo dobili več medu, več kakovostno izdelanih satnic in še rezervnih družin s kakovostnimi matičniki. Najprej damo na kozico vse zaleženo satje. To satje z vso zalego, ne da bi iskali matico, takoj ometemo nazaj v panj, v prazne naklade pa damo satnice in prazno satje ter panj zapremo. Vse zaleženo ometeno satje z matičnjaki uporabimo za nove družine, ki jih sedaj lahko napravimo tako, da dodamo v nove panje še čebele iz rezerve. Panj brez vse zalege se sedaj vrže na delo in v graditev satnic, prinese pa mnogo več medu kot vsi ostali panji, ki se niso pripravljali na rojenje.

Čebelarji, ki se niso odločili za tak način, lahko ob prihodu na pasišče zložijo pomožne panje na pokrite panje pridobitnih panjev. Ko začne paša, zložijo zgornje pomožne panje v bližino pridobitnih panjev.

Čebele pomožnih panjev se ob vrnitvi s paše vletijo v spodnje pridobitne panje in uspeh je tu. Pomožnim panjem lahko sedaj odstranimo matice, da si vzgojijo mlade in jih s pogačo dražilno krmimo.

V sezoni moramo čebele pregledovati na vsakih 10, največ 14 dni. Ob pregledih izrezujemo tudi trotovino, da s tem zmanjšamo okuženost čebel z varoo. Tisti, ki po prvi prestavitvi pomožnega panja niso obnovili matice, lahko po drugi ali tretji prestavitvi razdelijo zalego pomožnega panja v dve nakladi. Zalega z jajčeci in mladimi žerkami mora biti obvezno v nakladi brez matice. Družinica si bo vzgojila matico. Tako lahko čebele razmnožujemo pri večjem donosu medu, samo delati je potrebno z bistro glavo. Poizkusite, predvsem pa pazite, da čebele ojačate že aprila, tako da vse posege v maju opravimo z močnimi družinami. S slabiči ne bo nič.

V primeru, da se odločite za čebelarjenje z dvema maticama v LR panju, podobno kot to dela Vener (glej Slov. čebelar, 7/8, 1990, str. 201), za to ni potrebna nobena dodatna oprema. Na mediščne naklade pridobitnega panja položimo naklado s pomožno družino. Ko se čebele v začetku paše vlete, spredaj zapremo žrelo pomožne družine, hkrati pa ga odpremo zadaj. Izletne čebele se sedaj sprašijo v mediščne naklade pridobitnega panja skozi odprta žrela mediščnih naklad. Čez osem dni postopek ponovimo z zadnje strani, tako da z zadnje strani zapremo žrelo pomožne naklade, obenem pa na nakladi odpremo žrelo spredaj. Tako se letalke še drugič sprašijo v pridobitni panj. V žrela v nakladah so izvrtane luknje premera 2 do 2,5 cm, kar je dovolj, ker skozi ne prehaja mnogo čebel. Luknje zvrta spredaj in zadaj, ko pa niso več potrebne, jih zamašimo z navadnim plutovinastim ali lesenim zamaškom.

Tako je pomožni panj za letos opravil svojo nalogo, zato ga lahko damo na novo stojšče, zalego razdelimo v dve nakladi in ju ločimo s pregradno lesenitno ploščo. Obe družini krmimo s pogačo in kmalu bomo dobili novo družino z mlado matico. S čebelarjevo pomočjo si bosta obe družini do jeseni dobro opomogli.

Pri AŽ panjih smo že aprila prestavili po dva sata pokrite zalege v medišča. Po potrebi pa v medišča pridobitnih panjev dodamo zalego iz pomožnih panjev. Ob nastopu paše je vsa ta zalega izvaljena in panji so tako pripravljene za bero. Čim bolj bodo čebele živalne, tem več je možnosti za uspeh. Tam, kjer družina ni sama vzgojila maksimum mladih čebel, brez pomisleka pojačamo pridobitne panje. Če nimamo rezervnih družin, jemljimo šibkejšim zalego in mlade čebele ter jačamo pridobitne panje. Iz šibkih družin jemljimo tudi čebele za narejanje novih rezervnih družin. Prestavljajmo ob vsakem pregledu čebel.

Razen navedenih ukrepov imamo še dve možnosti, da pridobitne panje pojačamo z izletnimi čebelami, in sicer:

1. Ob začetku paše odnesemo vsako drugo vrsto panjev in jih v bližini zložimo v skladovnico. Vsako vrsto pridobitnih panjev pomaknemo za 10 do 15 cm na tisto stran, kjer so bili prej pomožni panji. Vse čebele prenesenih pomožnih panjev se sprašijo v pridobitne panje in uspeh ne bo izostal, če bo le dobra paša.

2. Ko so čebele v začetku dobro vletene, odstranimo gornjo vrsto panjev in jih zložimo nedaleč stran. Čebele teh pomožnih panjev se zopet vletijo v pridobitne panje. V obeh primerih moramo osiromašene čebele krmiti tako dolgo, dokler ne vzredijo mladih letalk. Tako bodo matice lepo zalegale naprej.

Ker čebele pregledujemo vsakih 10 dni, je zelo zaželeno, da se čim več pridobitnih panjev pripravlja na rojenje. Odvzeli jim bomo vso zalego, dobili bomo več medu in najboljših matičnikov ter obilo lepo izdelanih satnic.

S temi posegi smo čebele pripravili na bero. Če je med glavno pašo vreme ugodno, pazimo, da med iztočimo pravočasno, ker take družine rade naberejo dvakrat. Povem vam, da sem se z dobrimi družinami vedno dobro odrezal, pa čeprav so sosednji čebelarji tarnali, da ni nič. Zgodilo se je, da se je moja tehtnica povzpela na 18 kg, sosedova 50 m stran pa le na 3 kg. »To ni mogoče,« je dejal. Odvrnil sem mu: »Tine, vse je mogoče.« Mi smo točili dva sode, on pa, kot mi je zaupal otrok, le eno skledo. Zgodilo pa se je tudi, da sem Tinetu dal med, ki ga je nesel domov, medtem ko sem sam odpeljal poln tovornjak. Marsikdo bo rekel, kaj si ta spet izmišlja. Čebelarji, ki zaradi kakršnega koli vzroka niso mogli pravočasno pripraviti čebel, naj jih združijo, pa čeprav po tri panje skupaj. Dobili bodo toliko medu, da jim bo trud poplačan. Tudi so taki, ki drugega sodijo po sebi, češ, ta pa »futra« – res je, ko je treba, vendar bi rad vedel, koliko bi moral krmiti, da bi natočil tone medu, ki sem ga vozil v Ljubljano. Vedite, da srednje močne družine dajo bore malo, slabiči pa toliko, da lahko točič solze.

APIS M & D. D.O.O.
MARKO DEBEVEC
ČUŽA 7
61360 VRHNIKA
telefon: (061) 751-282

PRIZNANO VZREJEVALIŠČE MATIC DEBEVEC – VRHNIKA
SPREJEMA PREDNAROČILA ZA KVALITETNE SELEKCIONIRANE IN OZNAČENE MATICE KRANJSKE PASME.
ČEBELARJEM NUDIM TUDI ČEBELJE DRUŽINE NA 5, 7 SATOV MESECA MAJA.

OBVEŠČAMO VSE ČEBELARJE IN ČEBELARSKA DRUŠTVA, da izdelujemo hladno valjane nelomljive satnice vseh dimenzij:

- satnice naredimo iz prinesenega voska (predelava),
- imamo urejeno vso dokumentacijo (dovoljenja) in pogoje za izdelavo,
- satnice steriliziramo na 120 °C v oljnih sterilizatorjih,
- še boljše je, če se za nabavo satnic dogovorite v okviru čebelarskega društva, po dogovoru lahko pridemo po vaš vosek tudi mi
- cene za predelavo voska v satnice so v predsezoni zelo ugodne.

OBNAŠANJE NOSEMAVIH ČEBEL

dipl. vet. ALEŠ GREGORC

Približuje se čebelarstva sezona in čebelarji pogosto opazujemo izletanje čebel. Pozorni smo, ko pred čebelnjakom v travi opazamo mrtve ali onemogle čebele, ko opazujemo onemogle čebele na bradi panja, onesnažene izletne deske in pročelja panjev. Pred panji opazamo tudi propadajoče čebele ali odmrle čebelje ličinke, delce voska in satja. V spomladanskem obdobju se na izletni deski pojavljajo tudi mlade čebele z nerazvitimi ali nepravilno razvitimi krili.

Tudi nosestavost povzroča čebelarstvu veliko, predvsem gospodarsko škodo. Pri kroničnem poteku bolezni redko opazimo jasna znamenja bolezni. Šele ko z mikroskopskim pregledom čebel dokažemo prisotnost nosestavovih čebel v družini, se zavedemo, da bi z zdravimi družinami pridelali večje količine čebeljih pridelkov.

Kaj se dogaja v nosestavovih družini?

V sezoni čebele delavke živijo 10 do 40 ali celo do 50 odstotkov krajši čas kot zdrave vrstnice.

V obdobju od 1. do 5. dneva starosti so nosestavove čebele v večjem številu strazarke kot zdrave čebele. V isti starosti so zdrave čebele delavke krmilke mlade zalege. V krmiljenje mlade čebelje zalege je vključenih manj nosestavovih čebel. V starostni skupini 6 do 10 dni in 11 do 15 dni pa je strazark več zdravih kot nosestavovih čebel.

Nosestavove čebele delavke začenjajo z izleti iz panja prej kot zdrave čebele, pa tudi prej postanejo nabiralke.

Ugotovili so še, da večje število zdravih čebel spremlja in prehranjuje matico. Čim bolj se nosestavost v družini razvija, manj se v prehranjevalno verigo matice vključujejo obolele čebele. Med spremljevalkami matic so našli le lažje obolele čebele. Prav spremembe v obnašanju nosestavovih čebel delavk preprečujejo pogoste stike z matico. Zato tudi v močno oboleli čebelji družini

matica lahko ostane dlje časa neokužena.

Čebelja družina ima izoblikovan obrambni mehanizem, ki varuje matico pred stikom s sporami *N. apis* Z. Vendar pa v vsaki čebelji družini, ki ima nosestavove čebele, obstaja možnost, da se okuži tudi matica.

Nosestavova matica v nekaj tednih preneha zalegati in nato tudi propade. Po dodajanju matic čebeljim družinam ugotavljamo, da je določen odstotek matic zavrženih. Seveda vsaki matici, ki je bila zavržena ali preležana, ne moremo pripisati nosestavosti. Obstajajo številni razlogi, da dodana matica v družini ni bila sprejeta oziroma je bila preležana. Nosestavost matice dokažemo le z mikroskopskim pregledom iztrebkov ali prebavil matice.

V spomladanskem obdobju priporočamo, da svojo skrb posvetite predvsem higieniskim razmeram v panjih: očistimo podnice panjev in zamenjamo staro satje, s preventivnim zdravljenjem (nozucid) v prvi polovici maja pa lahko v času medenja povečamo količino čebeljih pridelkov.

Nosestavost v vzrejališčih čebeljih matic v letu 1990

V letu 1990 smo pregledali vzorec čebeljih matic in čebel delavk v osmih vzrejališčih matic, katerih lastniki so: Julij Pokory, Alojz Bukovšek, Ivan Dremelj, Ciril Jalen, Franc Sitar, Janez Švigelj, Janko Pislak in Ivan Bauman. V posameznih vzrejališčih je bilo pregledanih po deset matic in po deset čebel delavk iz posameznih plemenilnikov. V štirih vzrejališčih smo našli posamezne nosestavove matice, nosestavove čebele delavke v plemenilnikih smo našli v vseh, vendar v majhnem odstotku.

V vzrejališčih, ki smo jih pregledali, smo ugotovili **visoko kakovost matic glede nosestavosti**. Stanje je mnogo boljše kot leta 1989 (glej Slovenski čebelar 12/1989). Leta 1990 je bilo v naših vzrejališčih 6,4 odstotkov pregledanih matic pozitivnih. Lo-

Tabela. Pregled posameznih vzrejališč

Vzrejališče št.	Št. nose mavih matic	Št. plemenilnikov z nose mavimi čebelami
1	0	5
2	1	0 (nose mave pos. čeb.)
3	0	5
4	2	5
5	1	1
6	0	3
7	1	4
8	0	6

skotova, Peroutka, Vesely (1980) pa poročajo, da je bila na Poljskem stopnja okuženosti matic v plemenilkah 18,4 odstotna.

Tudi stopnja okuženih čebel delavk v plemenilkah je zadovoljiva. V vzorcih čebel smo ugotovili minimalno število spor *N. apis* Z. S spremljanjem in zmanjševanjem stopnje okuženosti čebel delavk v vzrejališčih pa lahko izboljšamo tudi zdravstveno kakovost matic.

K znatnemu izboljšanju rezultatov je pripomoglo predvsem skrbnejše preventivno delo v čebelarstvih, in predvsem v nekate-

rih vzrejališčih preventivno zdravljenje čebel. Redna menjava satja, mehanično čiščenje in razkuževanje plemenilnikov, splošna higiena v vzrejališču ter vremenske razmere in možnosti izletanja prispevajo k pozitivni oziroma negativni sliki zdravstvenega stanja.

Menimo, da so rezultati spomladanskega pregleda nose mavosti stotih čebel mrtvic iz 30 panjev premalo izčrpni in za resno zdravljenje praktično neuporabni. Pozitivni izvid vzorcev mrtvic pri spomladanskem pregledu na nose mavost ni v neposredni zvezi s stopnjo okuženih čebel delavk v plemenilkah in ne s kakovostjo oplojenih matic v vzrejni sezoni.

Spomladanski pregled čebel na nose mavost je potreben, način vzorčenja pa bi moral biti točno določen, tako da dobimo več uporabnih podatkov o nose mavosti na stojišču in enotne v vseh vzrejališčih. Pozitivni rezultati pregleda pa vzrejevalca matic zavezujejo, da pod strokovnim vodstvom in kontrolo izvajajo preventivne ukrepe, ki zagotavljajo vzrejo, plemenitev in prodajo zdravih matic, kar je tudi cilj vzrejne dejavnosti čebelarjev.

POGOSTNOST POJAVA POAPNELE ZALEGE IN NJENO ZATIRANJE

dipl. vet. MIRA JENKO

Na vprašanje, zakaj se je v preteklosti čebeljim družinam uspevalo obraniti pred poapnelo zalego, sedaj pa je veliko družin obsojenih na odmiranje, obstajajo najrazličnejše dokazane in nedokazane trditve.

Kljub težavam pri registraciji zdravil smo lansko leto dobili dovoljenje za uporabo apistana, ki ga v svetu uporabljajo že nekaj let. Po navodilih proizvajalca (Sandoz iz Švice) zdravilo ostane v panju pet tednov. Čebele prenašajo molekule fluvalinata na svojem dlačnem pokrivalu po vsem panju. Ob oskrbovanju zalege pa te molekule padajo tudi v celice z mladimi ličinkami. Domnevajo, da akumulacija tega čudežnega zdravila pospeši razvoj poapnele zalege. Upajmo, da bodo te domneve, ki povzročajo dvome med čebelarji, kmalu znanstveno preverjene.

Med dejavnike, ki pospešujejo rast *Ascospaera apis*, spada tudi fumagilin DCH. Poljaki – Prabucki in sod. – so leta 1987 objavili raziskavo, v kateri so spremljali stanje poapnele zalege v družinah, ki so jih prek zime zdravili z 8 do 16 g fumagilina DCH. Pri njih so ugotovili 65-odstotno okuženost z *A. apis*, medtem ko so bile nezdravljene družine okužene le 13-odstotno. Dejstvo nas opozarja, da moramo tudi pri uporabi tega antibiotika upoštevati navodila proizvajalca.

Eden od vzrokov pojava poapnele zalege je padec razmerja odraslih čebel proti zalegi. Do takega primera lahko pride pri čebelji družini, oboleli za mešičkasto zalego. Virus, povzročitelj bolezni, se razmnožuje v mlečni žlezi in ganglijih glave mlade čebele, kar povzroči manjšo funkcionalno sposob-

nost mlečne žleze. Zato mlade čebele v svojem razvoju preskočijo obdobje hranjenja zalege in gradnje satja. Zelo hitro postanejo nabiralke in odmirajo po treh do štirih tednih.

Razvoj poapnele zalege je povezan s padcem splošne odpornosti zalege in odraslih čebel. Vse premalo se zavedamo že tolikokrat poudarjenih besed prof. dr. J. Senegačnika, da ena varoa v 24 urah iz čebele posesa približno 1 mg hemolimfe. Pri 20-odstotnem padcu koncentracije beljakovin v hemolimfi je za približno 15 odstotkov zmanjšana aktivnost mlečne in čeljustne žleze, kar se zopet odraža v slabem negovanju zalege.

Največ plesni in bakterij, ki so normalni prebivalci v čebelji družini, čebele prinesejo s cvetnim prahom. Večina teh mikroorganizmov je v uskladiščnem cvetnem prahu, ki ga konzervirajo s pomočjo sekreta čebeljih slinskih žlez, in čebeli pomagajo pri prebavi.

Ameriška znanstvenica dr. Martha Gilliam je iz čebeljih družin, odpornih proti poapnbeli zalegi, identificirala plesni iz rodu *Mucorales* in *Rhizopus* sp. ter nekaj bakterij iz rodu *Bacillus*, ki s svojimi produkti zavirajo razvoj *A. apis*. Predvidevajo, da bi antimikotične substance izbranih mikroorganizmov, seveda po raziskavi njihovega učinka, v prihodnosti lahko proizvajali za trg.

Opisani mehanizem predstavlja le delček ravnotežja v čebelji družini, za katerega vemo, da je ob uporabi najrazličnejših zdravil porušeno.

Na žalost vse te raziskave čebelarju ne nudijo praktične rešitve.

Leta 1988 je v 10. št. *Pčele* prof. dr. Đ. Sulimanović zapisal, da je zadnje poglavje v dramatični borbi z varozo selekcija čebel, odpornih proti varozi. Potrjeno je, da čebele v relativno kratkem časovnem obdobju z naravno selekcijo ustvarijo vrste, odporne proti varozi. Podobno so s poskusom tudi dokazali, da se čebele z večjo nagnjenostjo k čiščenju celic uspešneje upirajo poapneli zalegi.

Ko v čebelnjaku spremljamo razvoj poapnele zalege, ločimo zelo prizadete čebelje družine od manj prizadetih. S preventiv-

nega vidika mora biti zdravljenje povezano z izločitvijo slabotnih družin. Enako kot dezinfekcija čebelnjaka je pomembna tudi selekcija odpornejših čebel (Gilliam in sod., 1983).

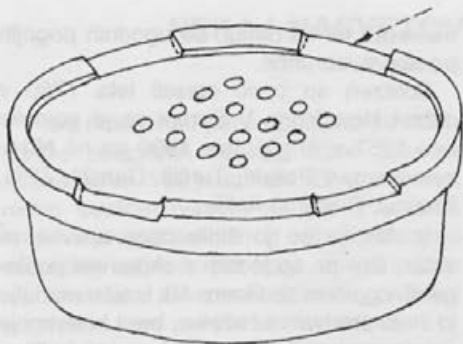
Pomen aplikacijske posodice v dezinfekciji z yukoluckom – A

V obdobju mirovanja čebel imamo veliko skrbi, kaj bo s poapnelo zalego v bližajoči čebelarški sezoni. Marsikateri čebelar je lansko leto podvomil v delovanje zdravil proti tej sodobni nadlogi. Še vedno pozabljamo, da z dezinfekcijo in zdravljenjem le zmanjšujemo število spor povzročitelja, seveda pa bolezni lahko izbruhne ponovno.

Ob branju članka »Kako pomembna je uporaba zdravil pri zatiranju poapnele zalege«, ki je bil objavljen v prvi številki letošnjega Slovenskega čebelarja, se je pojavilo vprašanje, zakaj poleg dezinficiensa yukolucka-A ne dobimo originalnih japonskih aplikacijskih posodic?

Odgovor je enostaven: cena uvoženih posodic in prevoz iz Japonske bi bil mnogo dražji kot proizvod domačega proizvajalca. Na žalost pa nobeno naše podjetje noče prevzeti tega bremena. Očitno je tveganje za majhen dobiček preveliko.

Originalna posodica (na sliki) je iz kristalne polietilenske plastike, okrogle oblike, visoka 2 cm in 8 cm v premeru. Pokriva jo pokrov iz mehke plastike, ki je podoben pokrovom na steklenih kozarcih za med. Luknjice v pokrovu zavzemajo 1/17 njegove površine. Skoznje izhajata dezinficirajoča plina klor in kisik, pokrov pa omogoča kondenzacijo vodnih hlapov. Konstantna količina vode v posodi omogoča dezinficiensu aktivno reagiranje v sedmih dneh. Ker Japonci čebelarijo z nakladnimi panji, jim ta oblika posode odgovarja. V AŽ panj pa je ne moremo postaviti. Posoda z vodo, v kateri je razkužilo yukoluck-A mora stati čim višje, najbolje med mediščnim okencem in vrati panja. Zato bi bila enostavnejša uporaba podolgovate štirioglate plastične posodice, pokrite z močnejšim polivinilom ali pokrovom, v katerega naredimo odprtine v razmerju, podobnem originalu. Lahko bi uporabili tudi četrtlitrsko steklene kozarčke

Originalna japonska posodica za dodajanje zdravila v panj.

s plastičnim pokrovom, ki bi ga preluknjali. Rešitev je – kot že tolikokrat doslej – prepuščena čebelarjevi iznajdljivosti. Poleg tega pa se moramo strogo držati navodil, ki jih predpisuje proizvajalec.

Razvoj poapnele zalege in postopek zdravljenja z zdravili in dezinfekcijo z razkužili, katerih uporaba je dala dokaj dobre rezultate in so nam dosegljiva, sta opisana tudi v literaturi, npr. Sulimanović, Vapnena-sto leglo (1990); Bolesti, škodljivci i trvanja pčela (1990); Javornik, Zatiranje in zdravljenje poapnele zalege (Slov. čebelar, 9/1990).

Dezinfekcija s SPOROTAL – 100

V prodaji je nov dezinficiens SPOROTAL – 100 za dezinfekcijo čebelnjaka, čebelar-skega pribora in napajalnikov. Proizvajalec je Inex – Hemofarm iz Vršca. Sestavljen je iz posebnih fosfatnih lužin, antikoroziivnih zaščitnih sredstev in enojne neorganske klorne spojine. Ne vsebuje fenolov, formaldehidov in kvartarnih amonijevih spojin. Po navedbah proizvajalca se ne peni, ne razjeda gume, plastike, stekla, kovin in porcelana. Ne oddaja vonja. Pripravi se hitro in

enostavno in se z izpiranjem z vodo zlahka odstrani s površine. Vse te lastnosti veljajo za 1- do 4-odstotno koncentracijo. SPOROTAL – 100 uničuje mikroorganizme s poškodovanjem celične membrane in penetracijo baktericidnega sredstva v celično protoplazmo. S tem ireverzibilno poškoduje metabolizem celice in povzroči smrt gram pozitivnih in negativnih bakterij, glivic, virusov ter spor bacilov in glivic.

V 1- do 3-odstotni raztopini se uporablja za dezinfekcijo nosemavosti, evropske gnilobe in virusnih obolenj.

Najprej moramo odstraniti vso organsko nesnago, nato 15 minut do 5 ur pustiti delovanje razkužila, kar je odvisno od njegove koncentracije.

Proti povzročiteljem aspergiloze in poapnele zalege uporabljamo 4-odstotno raztopino (4 dcl SPOROTAL-100 na 10 litrov vode ali 4 l SPOROTAL-100 na 100 l vode). Raztopina mora biti vedno sveže pripravljena. Starejša od 5 ur ne zagotavlja popolnega uspeha. Za dezinfekcijo čebelnjaka pri poapneli zalegi naredimo 4-odstotno raztopino in v večernih urah, ko čebele ne izletavajo, poškopimo ali premažemo naletne deske pred čebelnjakom in prostor pod njimi. Z njo lahko razkužimo tudi panje. Ves pribor, ki ga uporabljamo pri pregledu bolnih družin, potopimo v 4-odstotno raztopino razkužila, kjer ga pustimo 15 minut do ene ure. Po razkužitvi pribor pomijemo še s čisto tekočo vodo.

ČEBELE – PRENAŠALKE HRUŠEVEGA BAKTERIJSKEGA OŽIGA (*Erwinia amylovora*)

inž. MARKO BABNIK

Leta 1990 so v Jugoslaviji v več krajih odkrili okuženost nasadov hrušk z bakterijsko boleznijo, ki jo imenujemo bakterijski hrušev ožig (ognjevka, bakterijska palež, fireblight, feuerbrand).

To je izredno nevarna bolezen hrušk, proti kateri nimamo učinkovitega zdravila. Ob ugodnih vremenskih razmerah lahko uniči celotne nasade hrušk. Poleg hrušk okuži tudi kutine, jablane in nekatere okra-

sne rastline iz družine rožnic (Rosaceae), kot so glog (*Crataegus* spp.), kotoneaster (*Cotoneaster* spp.), ognjeni trn (*Pyrachanta*), jerebika (*Sorbus* spp.) in še veliko drugih.

Življenjski cikel bakterije

Če so zime mile, bakterija prezimi na robovih rakastih ran in na lubju, lahko pa tudi na lanskoletnih okuženih plodovih (mumijah). Spomladi, ko je dovolj vlažno, se iz vseh teh prezimovališč pričnejo izločati rumenkastorjave, zdrizaste kapljice, ki vsebujejo bakterije. Raznašajo jih dežne kapljice, veter, insekti, čebele, ptiči in ljudje (s prodajo okuženih sadik ali z okuženim orodjem). Zlasti hruške se lahko okužijo prek cvetov, mladih poganjkov in ran, ki jih povzročijo toča, obrezovanje ali delovni stroji.

Najugodnejši pogoji za širjenje okužbe so: temperatura 18–24 °C, več kot 70-odstotna relativna vlaga, bujna rast, dolgotrajno cvetenje in mile zime. Bakterija preživi zelo visoke temperature. Uničijo jo šele temperature nad 44 °C.

Erwinia amylovora zelo hitro uniči celodnevno drevo, medtem ko druga bakterijska bolezen *Pseudomonas syringae* uniči v glavnem samo cvetje. Cvetovi, okuženi z erwinio, zelo hitro postanejo sivorjave barve in se posušijo.

Vršički mladih poganjkov se v loku upognejo, kot bi jih napadla osa brstarica (*Janus compressus*), in postanejo rjavkastočrni. Okužba se zelo hitro širi v zdrave dele rastline – kar 3 do 30 cm na dan. Rjavkastočrni listi in plodovi ne odpadejo, ampak ostanejo na drevesu. Okuženo drevo je videti, kot bi bilo ožgano.

Od prvih znakov okužbe do popolnega propada drevesa poteče v ugodnih pogojih le nekaj tednov. V eni rastni sezoni lahko popolnoma propadejo tudi celi nasadi. Če pogoji niso ugodni, se bolezen lahko za več

mesecev ali let pritaji, ob ugodnih pogojih pa zopet izbruhne.

Bolezen so prvič opisali leta 1780 v državi New York. V Evropi se je pojavila leta 1957 v Angliji, leta 1990 pa na Nizozemskem, v Poljski, Turčiji, Danski, ZRN, Franciji, Belgiji in Italiji.

Iz Anglije so jo širile ptice selivke ali veter, širili pa so jo tudi z okrasnimi podlagami, cepiči in sadikami. Na krajše razdalje jo širijo predvsem žuželke, med katerimi je najpomembnejša čebela. Ker proti boleznim nimamo učinkovitega zdravila, moramo proti širjenju te bolezni ukrepati preventivno.

Sadjarji in čebelarji se morajo zavedati resnosti posledic, ki jih lahko povzroči nepoznavanje in neobveščenost v zvezi z ognjevko. Vemo, da danes praktično ni več večje plantaže, ki v času cvetenja ne bi gostila veliko panjev s čebelami. Ravno tu pa tiči največja nevarnost. Če bomo pripeljali čebele z okuženega območja, bodo bolezen zelo hitro prenesle v nov nasad. Ugotovili so, da bakterije zadrži infektivnost še šest dni po prenosu na predmet, ptice ali žuželke (čebele).

Čebelarji iz krajev, kjer so večji nasadi hrušk (v okolici Nove Gorice, Krškega, Brežic, Maribora in še kje), morajo zato v času cvetenja sadnih rastlin zelo paziti na izbiro krajev za pašo čebel. Čebel nikakor ne smejo voziti v kraje, kjer se je ognjevka že pojavila (Makedonija, Srbija, Bosna). Ustrezne inšpekcijske službe bi morale postriti nadzor nad prevažanjem čebel. S področij, ki so okuženih z ognjevko, pa bi morali prepovedati prevoz čebel v druge kraje.

Sadjarji so spoznali, da morajo s pravilnim izborom fitofarmaceutskih sredstev in ustrezno agrotehniko v nasadih varovati čebele, sedaj pa je dolžnost čebelarjev, da skupaj s sadjarji preprečijo širjenje ognjevke v Slovenijo.

inž. Marko Babnik

NEKAJ NASVETOV O POAPNELI ZALEGI

dipl. vet. ALEŠ GREGORC

Pred nekaterimi panji opažamo že večje število poapnelih čebeljih ličink bele ali temne barve. Vse poapnele ličinke moramo redno odstranjevati in sežgati. Prizadete družine pregledamo in iz njih odstranimo vse staro satje, še posebno, če ga čebele ne zasedajo. Poapnele ličinke opažamo pogosteje pred panji s starim satjem.

Pomemben preventivni ukrep je torej zamenjava satja, predvsem v spomladanskem obdobju pa tudi prezračevanje panja in preprečevanje možnih stresnih situacij. Družino moramo zdraviti takoj, ko opazimo znamenja bolezní. Zdravljenje ne sme biti

odloženo na čas, ko se bolezen pojavi v večini družin, saj tako prihaja do velike gospodarske škode, poleg tega pa z zelo odpornimi sporami ali trosi (*Ascospaera apis*), ki bolezen povzročajo, stopnjujemo onesnaženost okolja.

Za zdravljenje uporabljamo predvsem razkužilna sredstva na bazi klora askocidin ali jukolucka-A, in to v vseh družinah na stojišču. V sladkorno raztopino ali testo pa lahko dodamo konzervans na-benzoat. Le izjemoma uporabljamo antibiotike in kemoterapevtike, pred uporabo pa se moramo nujno posvetovati z veterinarjem.

Vzreja matic in selekcija

GENETSKI PARAMETRI, PROBLEMI IN MORFOLOŠKE LASTNOSTI KRANJSKE ČEBELE V SLOVENIJI

DELOVNO POROČILO O OPRAVLJENIH DELIH V LETU 1990

mag. JANEZ POKLUKAR, dipl. kmet. inž.

1. Uvod

Kanjska čebela *Apis mellifica carnica* je ena od štirih evropskih pasem in je razširjena po celem svetu. Ima izredno sposobnost kombinacijskega križanja z ostalimi pasmami čebel (Ruttner, 1988). Odlikuje se kot čebela z naglim pomladanskim razvojem, je zelo mirna, prinaša velike pridelke medu, je pa tudi precej rojiva. V čebelji populaciji zasledimo veliko variabilnost morfoloških in fizioloških lastnosti čebel. Za umetno selekcijo je zelo priporočljivo poznavanje genetskih parametrov. Ti nam olajšajo pot do zelenega genetskega napredka. Ravno tako ne smemo zanemariti vpliva naravne selekcije (Kehrle, 1982). V raziskavi genetskih parametrov pridobitnih in morfoloških lastnosti čebel v Sloveniji smo se v letu 1990 osredotočili na dolžino rilčka in na površino tibije zadnje noge čebel delavk. Vzporedno s tem raziskujemo dedno pogojenost nosene čebel, s posebnim ozirom na vzrejo matic.

2. OPIS DELA IN REZULTATI

2.1. Dolžina rilčka čebel

Pri semenskem pridelovanju črne detelje je vedno večji problem uspešno oprasaevanje cve-

toče detelje. Med oprasaevalce spada tudi domača čebela. Težava pa je, da imajo čebele nekoliko prekratek sesalni aparat in težko dosežejo medicino v cvetnih nektarjih detelj. Zato je rastlina manj privlačna za čebele. Prednost pa imajo čebele z daljšimi rilčki.

2.1.1. Zbiranje in priprava vzorcev

Iz 115 čebelnjakov smo na žrelih panjev odvzeli povprečni vzorec čebel. Poiskali smo čebelnjake z domačimi avtohtonimi maticami. Poleg tega smo pazili na medsebojno oddaljenost čebelnjakov. Čebele smo bolj ali manj enakomerno vzorčili po celi Sloveniji. Fiksirane čebele smo kasneje preparirali po Botcherju, preparate izmerili s pomočjo računalniške grafične tabele in jih statistično ovrednotili. Vzorec iz čebelnjaka kmetijskega inštituta smo dodatno analizirali po družinah in ocenili genetske parametre za opisano lastnost.

2.1.2. Vrednotenje in obdelava podatkov

Pri vrednotenju podatkov smo uporabljali računalniški program Sistem za morfometrično analizo čebel (Pernuš, 1990). Zaradi omejenosti programa do 2000 podatkov smo Slovenijo razdelili v 12 smiselno ločenih celot, nato pa posa-

Značilnost naše čebele je tudi povečana rojnost.

mezna območja primerjali med seboj.

Najdaljšo povprečno dolžino rilčka na čebelnjak so imele čebele iz Gojač v ajdovski občini, najkrajšo pa čebele iz Podpreske pod Goteniško goro v Kočevju. V splošnem lahko ugotovimo,

da imajo čebele na Gorenjskem, Dolenjskem in Štajerskem nekoliko krajše rilčke v nasprotju s Primorsko in Pomurjem. Čebele v Pomurju se significantno razlikujejo od čebel v ostali Sloveniji ($p < 0.01$).

Razlika je statistično zanemarljiva le v primerjavi s čebelami iz zahodne Štajerske.

Tabela 1: Statistike dolžin rilčkov na območju občin v Sloveniji

Občine	Sr. vred.	Var.	Vzorec	
			Maks	Min.
Nova Gorica, Tolmin	5.78	0.0207	5.89	5.69
Koper, Izola, Piran, Sežana, Ajdovščina	5.80	0.0245	5.92	5.75
Jesenice, Radovljica, Šk. Loka, Kranj, Trzin	5.71	0.0244	5.79	5.50
Ilir. Bistrica, Cerknica, Posojna, Logatec, Vrhnika	5.76	0.0214	5.90	5.71
Domžale, Kamnik, Grosuplje, ljubljanske občine	5.74	0.0230	5.84	5.60
Kočevje, Črnomelj, Metlika	5.71	0.0263	5.83	5.47
Ravne, Dravograd, Sl. Gradec, Radlje ob Dravi	5.75*	0.0274*	5.88	5.71
Šoštanj, Žalec, Celje, Laško, Šentjur, Šmarje, Sl. Konjice	5.72	0.0173	5.76	5.68
Litija, Trebnje, Trbovlje, Zagorje, Hrastnik	5.74	0.0173	5.79	5.67
Novo mesto, Krško, Brežice, Sevnica	5.71	0.0229	5.84	5.66
Sl. Bistrica, Maribor, Lenart, Ptuj	5.67	0.0233	5.78	5.58
Ormož, Ljutomer, Lendava, M. Sobota	5.81	0.0144	5.86	5.75

* ugotovljeno na manjšem številu podatkov

2.2. Površina goleni zadnje noge čebel delavk
Golen zadnje noge čebele delavke je osnova za tvorbo koškov cvetnega prahu. Čebela z večjo tibijo lahko prinese v enem poletu več cvetnega prahu $r=0.131$ (Milne in sod. 1986). To je povezano s hitrejšim pomladanskim razvojem čebeljih družin in z večjimi pridelki medu $r = 0.551$ $p < 0.0145$ (Milne, Pries 1984).

2.2.1. Zbiranje in priprava vzorcev

Vzorci smo zbirali po enaki metodologiji kot vzorce za analizo dolžine rilčke. Analizirali smo 13136 vzorcev in rezultate obdelali po programu Sistem za morfometrično analizo čebel.

Iz tabele 2 je razvidno, da so razlike povprečnih površin goleni zadnje noge čebel med področji majhne, da pa so razlike med čebeljnaki občutnejše. Čebele z največjimi tibijami smo našli v Kneži v občini Tolmin, v Mislinji v občini Slovenj Gradec in v Domanjševcih v Prekmurju.

2.3. Dedna pogojenost noseme čebel, s posebnim ozirom na vzrejo matic

V okviru raziskave smo pri 14 vzrejevalcih matic odvzeli vzorce čebel delavk in matic. Mikro-

skopsko smo analizirali čebele iz 133 plemenilnikov in ugotavljali stopnjo okuženosti čebel in matic z nosemo. Pri statistični obdelavi podatkov smo upoštevali gostoto naseljenosti čebel v okolju in preventivno zdravljenje čebel z antibiotikom.

V vseh vzrejališčih smo našli okužene čebele, matice pa so bile delno okužene v 10 vzrejališčih. Od 2182 pregledanih čebel delavk je bilo 26,4 odstotka nose mavih, od 122 matic je bilo nose mavih 27 odstotkov. Med stopnjo okužbe črevesa posamezne čebele in med pojavnostjo noseme v plemenilniku nismo našli nobene značilne povezave. Izkazalo pa se je, da je statistično visoka povezava med pojavnostjo noseme v plemenilnikih in med gostoto čebel v okolju. Ugotovili smo, da z dodatkom antibiotika v krmno pogačo močno zmanjšamo pojavnost noseme čebel in znižamo stopnjo okužbe matic. Raziskavo nadaljujemo z ugotavljanjem genetskih parametrov naravne odpornosti čebel na nosemo, kar je tudi tema magistrske naloge mladega raziskovalca Aleša Gregorca. Teza je že v izdelavi.

Tabela 2: Statistika površine tibije zadnje noge čebele delavke na dvanajstih območjih Slovenije

Občine	Sr. vred.	Var.	Vzorec	
			Maks	Min.
Nova Gorica, Tolmin	2.27	0.0347	2.52	2.09
Koper, Izola, Piran, Sežana, Ajdovščina	2.28	0.0482	2.46	1.99
Jesenice, Radovljica, Šk. Loka, Kranj, Tržič	2.30	0.0254	2.43	2.23
Ilir. Bistrica, Cerknica, Posojna, Logatec, Vrhnika	2.27	0.0390	2.39	2.07
Domžale, Kamnik, Grosuplje, ljubljanske občine	2.30	0.0288	2.41	2.10
Kočevje, Črnomelj, Metlika	2.29	0.0450	2.50	2.00
Ravne, Dravograd, Sl. Gradec, Radlje ob Dravi	2.27	0.0353	2.52	2.14
Šoštanj, Žalec, Celje, Laško, Šentjur, Šmarje, Sl. Konjice	2.32	0.0435	2.46	1.98
Litija, Trebnje, Trbovlje, Zagorje, Hrastnik	2.26	0.0285	2.39	2.15
Novo mesto, Krško, Brežice, Sevnica	2.30	0.0347	2.39	2.07
Sl. Bistrica, Maribor, Lenart, Ptuj	2.25	0.0268	2.31	2.07
Ormož, Ljutomer, Lendava, M. Sobota	2.33	0.0361	2.52	2.02

2.4. Ugotavljanje genetskih parametrov

Za ugotavljanje genetskih parametrov smo odvzeli 291 vzorcev čebel iz 10 čebeljih družin z znano povprečno stopnjo sorodstva. Preparirali smo krila, rilčke in noge čebel. Preparirane smo obdelali s sistemom za morfometrično analizo čebel. V vzorcu smo ugotovili naslednje lastnosti:
– rilčki so dolgi 5.61 ± 0.024 mm,

– površina tibije je 2.69 ± 0.028 mm,

– kubitarni indeks je 2.46 ± 0.033 .

Kasneje smo datoteko priredili za uporabo v programu PARMCARD in jo obdelali s Harveyevim programom LSMLMW, model 2 (Harvey, 1988). Upoštevali smo tudi dejstvo, da matice med seboj niso bile v sorodstvu, in predpostavili, da troji predstavljajo povprečje populacije.

Tabela 3: Ocene heritabilitet, genetskih, fenotipskih in okoliških korelacij dolžine rilčkov, kubitalnih indeksov in površine tibije na zadnji nogi 291 čebel

Lastnost	Heritabiliteta ali genetska R	St. napaka Ocene	Fenotipska korelacija	Okoliška korelacija
rilček x rilček	0.790	0.321		
kub. ind. x kub. ind.	0.236	0.153		
tibija x tibija	0.223	0.147		
rilček x kub. ind.	-0.149	0.419	-0.124	-0.149
rilček x tibija	0.512	0.341	0.119	-0.237
kub. ind. x tibija	-0.403	0.447	-0.048	0.057

3. Ugotovitve

3.1. Dolžina rilčka čebel

Ugotovili smo relativno močno izraženo heritabiliteto za dolžino rilčka čebel $h = 0.790 \pm 0.321$. V populaciji čebel v Sloveniji smo ugotovili povprečno dolžino 5.739 mm, SD = 0.1488. Od skoraj vseh ostalih čebel opazno odstopajo čebele iz Pomurja s povprečno dolžino rilčka 5.81 mm SD = 0,12. To je verjetno posledica pašnih pogojev, predvsem prilagojenosti na pašne pogoje v poljedelskem okolju z intenzivnim pridelovanjem leguminoz. Lastnost ima pozitivno genetsko in fenotipsko korelacijo s površino tibije ter negativno fenotipsko in neizraženo negativno genotipsko korelacijo s kubitalnim indeksom.

3.2. POVRŠINA TIBIJE ZADNJE NOGE ČEBEL

Dednostni delež za površino goleni zadnje noge čebel je nižji od pričakovanega za izrazito morfološko lastnost $h = 0.223 \pm 0.147$. V populaciji čebel smo ugotovili veliko variabilnost lastnosti znotraj čebelnjakov in v regijah. Srednja vrednost rezultatov analiz površin goleni čebel v Sloveniji je 2.287 mm ± 0.189 . Verjetno je opisana lastnost v tesni povezavi z lokalnimi pašnimi pogoji. Površina goleni ima pozitivno genetsko korelacijo z rilčkom in neizraženo negativno genetsko korelacijo s kubitalnim indeksom. Z enostransko selekcijo na povečan kubitalni indeks čebel lahko torej vplivamo na zmanjšanje goleni zadnjih nog in na zmanjšane prinose cvetnega prahu.

3.3. NOSEMA ČEBEL

Ugotovili smo relativno veliko stopnjo okužbe čebel v vzrejališčih matic. Okužba je bila v veliki meri odvisna od gostote čebel v okolici plemenišča in od zdravljenja čebel. Nismo pa našli nobene povezave med količino spor v črevesju čebele in med okužbo čebel v plemenilčku.

Literatura:

1. W. Harvey, (1988): Usep s Guide for LSMLMW PC-1 Version.
2. A. Kehrle, (1982): Zuchtung der Honigbiene, Delta-Verlag GMBH, St. Augustin 3, Bonn.
3. H. Laidlaw, R. Page (1984): Poliandry in honey bees sperm utilization in intracolony genetic relationships, Genetics 108:985-997.
4. C. Milne, J. Hellmich, K. Pries, (1986): Corbicular size in workers from honeybee lines selected for high and low pollen hoarding. Journal of Apicultural Research 25 (1): 50-52.
5. C. Milne, K. Pries, (1984): Honeybee corbicular size and honey production, Journal of Apicultural Research 23 (1):11-14.
6. F. Pernuš, (1990): Sistem za morfometrično analizo čebel, priročnik, tipkopis.
7. F. Ruttner, (1988): Biogeography and taxonomy of honeybees, Springer-Verlag Berlin, Heidelberg, New York, London, Paris, Tokio.

Izkušnje naših čebelarjev

ČEBELARJENJE V TRIETAŽNEM AŽL PANJU

LOJZE LIČEN

Na priporočilo komisije za tehnologijo čebelarjenja ZČD Slovenije sem se odločil, da ponovno opišem oziroma dopolnim pr-

votni opis čebelarjenja v trietažnem AŽL panju izpred dvajsetih let (Slovenski čebelar 1972/5).

Čebelarsko leto se začne s pripravo čebel na prezimovanje. Običajno je to meseca avgusta. V tem času vsem naseljenim panjem v zgornjo etažo (tretjo) dodam rezervno družino, četudi šibko. Pri tem seveda pokrijem matično rešetko, ki je med drugo in tretjo etažo. V primeru, da med prezimovanjem opazim padec matice, pregrado enostavno izvem in družini združim.

Staro satje prestavim v spodnjo etažo, kjer je pri roki za odvzem in izločitev. Satniki so oštevilčeni z letnico gradnje, tako da je »kolobarjenje« olajšano. Najprej je sat v plodišču (srednja etaža), potem ob strani plodišča ali v spodnji etaži in končno še v medišču. Po treh ali štirih letih ga izločim in pretopim v sončnem topilniku. Vsako sezono tako zamenjam približno četrtino satja.

Spomladi ob začetku razvoja vegetacije vložim pregrado med spodnjo in srednjo etažo, tako da ima gnezdo v srednji etaži ugodnejše toplotne razmere. Pregrada ostane tu do začetka oziroma sredine aprila, odvisno od tega, kako zgodnja je pomlad in kako intenzivno matica zalega. Močnejšim družinam prej odstranim pregrado.

Proti koncu aprila opazujem razvoj obeh družin in pazim, da pravočasno, še pred pojavom rojilnega nagona, odstranim eno od matic. Boljša matica ostane v panju, z njo pa največ osem do devet satov pokrite zalege. Če je slednje preveč, je namreč nevarno, da se začne družina pripravljati na rojenje. Zalego razporedim tako, da je v spodnji etaži do pet satov pokrite zalege, ostale tri oz. štiri pa zložim v srednjo etažo. Sem dodajam še satnice ali mlade sate, primerne za gnezdo. Tako je družina pripravljena za glavno pomladansko pašo – akacijo. Prestavljanje ni potrebno, dodajati je treba le satnice.

Odslej družine opazujem le na bradah in mreži na zadnji strani, če se katera le ne pripravlja na rojenje. Če pa pride do rojenja, se to navadno zgodi v drugi polovici junija. Rojenja ne preprečujem, pač pa pustim, da družina izroji. Dobre matičnike uporabim za narejence oziroma rezervne družine.

Matično rešetko v izrojenem panju prekrijem, v medišču cepim lep zrel matičnik, ki ga čebele dobro oblegajo, in vrnem roj nazaj v plodišče. V gradnjo mu dodam nekaj satnic in ga po potrebi tudi krmim.

Donos pri trietažnem AŽL panju je po mojih izkušnjah približno za 40 odstotkov večji kot pri klasičnem AŽ panju. Tudi če je paša slaba, je donos še vedno nekoliko večji.

Zelo primeren je ta panj tudi za pridobivanje matičnega mlečka. V panju je veliko več mladih čebel, zato jim lahko vložim vsaj za tretjino več lončkov z žerkami za matični mleček. Matico preložim v tretjo etažo, nad matično rešetko, le-to prekrijem z vložkom, ki ga enostavno porinem pod sate in družina je pripravljena za pridobivanje matičnega mlečka.

Osmukalnik cvetnega prahu, ki je vgrajen v podnici panja, omogoča, da poteka promet čebel enosmerno. V panj prihajajo čebele skozi mrežo osmukalnika, ven pa skozi prosti izhod. Tudi ko s smukanjem prenehamo, pod mrežo ne nastajajo mrtvice. Če se odločimo za pridobivanje izkopanca, je pomemben podatek, da čebele v tem panju shranjujejo cvetni prah vedno pod gnezdrom ali ob straneh do polovice sata, za razliko od klasičnega AŽ panja, kjer ga zaradi pomanjkanja prostora odlagajo tam, kjer je to pač mogoče.

Za pridobivanje propolisa sem prvotni panj priredil tako, da je bilo mogoče odstraniti pročelje, pod katerim so bili posebni vložki, na katere so čebele nalagale propolis. Zaradi nepraktičnosti in posebej zato, ker imam panje na zabojniku, sem ta sistem opustil. Način, ki ga sedaj uporabljam, je mnogo enostavnejši. Na stranske stene in na strop znotraj panja pritrdim plastično mrežo s premerom okenc pod 3 mm. Čebele v doglednem času (odvisno od družine) zapolnijo mrežo s propolisom. Uporaben je tudi drugi način, pri katerem pod matično rešetko vložim poseben vložek, ki je skupaj z ulicami širok za pet satnikov. V špranje na vložku, ki so ožje od 3 mm, čebele nalagajo propolis.

RAULA – MEDOVITA RASTLINA

ALOJZ KLENOVŠEK

Čebelnjak imam na Obrežju pri Radečah. Zadnjič so si čebele nabrale zimsko zalogo na ajdi leta 1964. Zato sem bil v začetku septembra 1989 toliko bolj presenečen, ko sem opazil, da se je nekje pričela dobra paša. Posebno ob toplih vlažnih dneh so čebele odlično nabirale, tako da je bila v panjih kmalu zimska zaloga.

Kmalu sem ugotovil, da imajo pašo na več hektarov obsegajočem zemljišču KG Hotemež. Zvedel sem, da se ta tako medovita rastlina imenuje raula. Uporabljajo jo za krmo in zeleno gnojenje, sejejo pa po strnišču. Po mojem približnem izračunu izloči najmanj 100–200 kg medu na hektar.

Tudi drugi bližnji čebelarji so opazili znaten donos medu. Nekaj tistih, ki imajo svojo zemljo, se je odločilo, da bodo raulo posejali tudi sami.

Upam, da bo raula postala nova jesenska paša za naše čebele. Lani so v KG Hotemež ponovno posejali precejšnjo površino s to medovito rastlino. Zaradi prepozne setve je zacvetela šele okoli 18. oktobra. Ker se je istočasno začelo jesensko deževje in hladno vreme, je čebele niso mogle izkoristiti, čeprav cveti več kot mesec dni. Vsem čebelarjem, ki imajo možnost, pa priporočam, da si priskrbijo seme raula in za začetek posejejo vsaj poizkusno površino. Mislim, da ne bodo razočarani.

Pripis urednika: V Semenarni v Ljubljani so nam zagotovili, da bodo po 10. aprilu imeli v vseh svojih poslovalnicah in tudi v nekaterih kmetijskih zadrugah dovolj semena raula.

BIOLAK

ALOJZ KLENOVŠEK

Namesto da bi čebelar prodal čist domač vosek po sedanjih izredno nizki ceni, ga lahko uporabi za izdelavo laka za lakiranje stenskih in stropnih oblog v svojih bivalnih prostorih. Lahko ga ponudi tudi svojim prijateljem in znancem.

Recept za lak iz čebeljega voska, za t.i. biolak, je naslednji:

1 del čistega voska in 3–6 delov lanenega firneža segrevamo do 90 °C in dobro mešamo. Ko se vosek popolnoma raztopi, je lak gotov. Po potrebi dodamo nekaj odstotkov čistega alkohola.

Recept za mažo za parket pa je naslednji: na enak način segrevamo 1 kg voska in 3 l terpentina. Najbolje, da damo posodo v drugo posodo z vročo vodo, da nam raztopina slučajno ne prekipi.

Prepričan sem, da se bodo za uporabo teh premazov navdušili vsi ekološko osveščeni, ki si želijo v svojem stanovanju čim manj umetnih snovi, v tem primeru raznih sintetičnih lakov, ki človekovemu zdravju gotovo ne koristijo.

POSLIKANE PANJSKE KONČNICE NA POTI PO EVROPI

LJUBO STRUNA

Sredi marca je bila v bavarskem Narodnem muzeju v Münchnu otvoritev razstave panjskih končnic z naslovom »BARVNE SLIKE NA ČEBELNJAKIH«.

Razstavo je odprl minister za kulturo Republike Slovenije dr. Andrej Capuder in v svojem govoru predstavil panjske kon-

čnice iz Slovenije kot edinstven primer slovenske umetnosti v svetu. Omenil je tudi že tradicionalno povezavo med Slovenijo in Bavarsko danes in v preteklosti.

Pomembnost te razstave v Münchnu je predstavil generalni direktor Narodnega muzeja v Münchnu princ von Hohenzollern.

Na otvoritvi je spregovoril tudi slovenski minister za kulturo dr. Capuder. Razstavo pa je odprl princ Von Hohenzollern.

Ne smemo pa prezreti velikega truda pri pripravi te razstave ravnateljice Čebelarškega muzeja v Radovljici Maruše Avguštin, ravnatelja ljubljanskega Mestnega muzeja dr. Sedeja in kustosa Makaroviča. Oblikovno pa je razstavo v Münchnu uredila gospa dr. Nina Gockerell.

V zakulisju, povedano po filmsko, pa je Ivan Martelanc, ki je pripravil razstave že v Zürichu, lansko leto na Dunaju in tokrat v Münchnu.

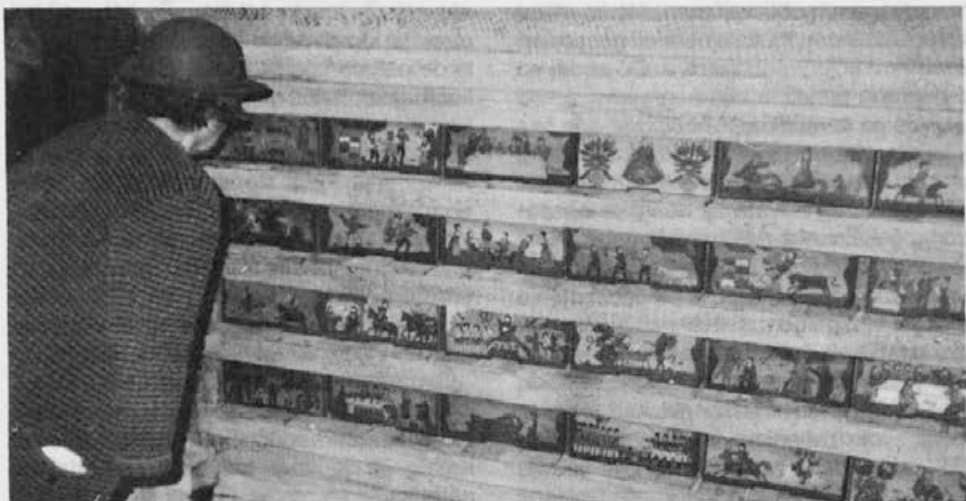
Na ogled je okoli 150 panjskih končnic. Razstavljenih pa tudi nekaj primerov primerjave motivov s panjskih končnic z grafikami iz svetega pisma in iz drugih starih knjig, ki prikazujejo hudomušne in religio-

zne motive iz vsakdanjega življenja. V času razstave pa si obiskovalci lahko ogledajo tudi film o panjskih končnicah z naslovom »POSLIKANE PANJSKE KONČNICE«, ki sta ga posnela Boris Višnovec in Ljubo Struna.

Dan po otvoritvi razstave je največji bavarski dnevnik *Süddeutsche Zeitung* na kulturni strani objavil obširen članek in fotografije z razstave.

Otvoritveno prireditev sta s svojim nastopom popestrila flavtista Irena Grafenauer in Michael Ruppel.

Za prijetno kramljanje o razstavi pa sta z zakusko poskrbela Mesna industrija Emona in Franc Jezeršek.

Panjske končnice so razstavljene v lično izdelanih čebelnjakih.

NOVO

IZŠLA JE NOVA VIDEOKASETA »ČEBELARJENJE I«

NOVO

Zveza čebelarških društev Slovenije je izdala NOVO videokaseto s filmom

»ČEBELARJENJE I«

Film je v prodaji na videokaseti VHS. Film je dolg okoli 32 minut in sestavlja skupaj s filmom »ČEBELARJENJE II« zaokroženo celoto o razvoju čebelje družine in delu čebelarja preko celega leta.

Cena videokasete »ČEBELARJENJE I« je za člane brez poštnine 400,00, din za nečlane pa 460,00 din. Cena videokasete z obema deloma skupaj pa znaša za člane 750,00 din in za nečlane 900,00 din.

Na zalogi imamo tudi videokaseti »Vzreja matic« (350,00 din) in »Panjske končnice« (375,00 din).

Kasete lahko pošljemo po povzetju, naročite pa jih na naslov ZČDS, Cankarjeva 3, 61000 Ljubljana, ali po telefonu (061) 210-992.

ZČDS

Iz društvenega življenja

JANEZ PISLAK NAGRAJENEC SKLADA PETRA PAVLA GLAVARJA ZA LETO 1991

prof. JANEZ MIHELIC

Nagrada sklada Petra Pavla Glavarja, ki jo že nekaj let podeljuje Zveza čebelarških društev Slovenije, je najvišja nagrada naše organizacije za življenjske dosežke na znanstvenem, publicističnem, strokovnem, pospeševalnem, inovativnem ali gospodarskem področju v čebelarstvu. Do sedaj so to nagrado prejeli le trije nagrajenci.

Letos pa je na skupščini ZČDS, ki je bila 6. aprila 1991 v Ljubljani, prejel to visoko nagrado za gospodarske, strokovne, pospeševalne in inovativne dosežke na področju čebelarstva naš največji čebelar Janez Pislak iz Apač pri Kidričevem. Glede na izredne uspehe, ki jih je pri čebelarjenju dosegel, in glede na velikost njegovega čebelarstva, ki je tudi po evropskih merilih zelo veliko, je nagrada prišla v prave roke. Ko smo ga pred kratkim obiskali, nam je opisal svojo življenjsko in čebelarsko pot.

Janez Pislak, ki ga doma vsi kličejo Janko, se je rodil leta 1934 v vasi Doklece pri Ptujski gori. Ker se je rodil po sončnem

vzhodu in pred sedmo uro zjutraj, mu je po starem verovanju in izročilu babica prerokovala, da bo čebelar. No, ta prerokba se je v celoti uresničila, tako da je postal celo največji slovenski čebelar. Že kot majhen otrok je kazal veliko veselje do kmetijstva in do pametnega gospodarjenja. Najprej je kot majhen fantič gojil majhne petelinčke in kokoši, ker pa od njih ni bilo dovolj koristi, jih je zamenjal z ovco. Med tem pa se je že spoprijateljil s starim čebelarjem Antonom Rincem s Ptujске gore. Pomagal mu je ogrebat roje in čebelariti, in ko je za plačilo dobil kos medenega sata, se je ob prvem ugrizu vanj odločil, da bo čebelar. Sladak in topel med je bil za otročaje, ki niso bili vajeni sladkarij, nekaj božanskega.

Svojo veliko željo je zaupal očetu, ki mu je povedal, da je nekoč tudi sam čebelaril in da zna še vedno plesti koše iz slame. Kmalu jih je znal tudi Janez. Sedaj je potreboval samo še čebele in postal bo čebelar.

Vendar pa roji tudi takrat niso bili zastonj, in ker ni imel denarja, je moral na čebele še malo počakati. Ko je šel k birmi, mu je boter namesto darila dal tisoč dinarjev. Janez pa se je z denarjem takoj napotil k staremu čebelarju Rincu in sklenila sta kupčijo. Še isti večer je stari čebelar že prinesel roj čebel v košu, ki mu ga je bil pustil Janez. Naslednje leto pa so v čebelnjaku stali že trije koši.

Kot najstarejši sin bi moral Janez doma prevzeti kmetijo. Vsi so ga že pripravljali na to, zato je imel po običaju štiri učitelje. Obrnilo pa se je drugače. Ko so pozimi izdelovali različno leseno orodje, so se vsi skupaj zbrali ob peči. Prišli so tudi strici in občudovali so Janeza, kako spretno je s stricem Hanzekom izdeloval štile. Videli so, da ima tudi veselje za delo z lesom, in sklenili so, da ga bodo dali v uk za mizarja. Starejša sestra Ida mu je na Ptuj kmalu našla mizarkega mojstra in oče ga je odpeljal v uk. Tri leta je delal kot vajenec, vsako leto pa je šel za tri mesece v šolo. Že prvo leto svoje vajeniške dobe je naredil prve tri AŽ panje po vzorcu, ki mu ga je prinesel čebelar Mauser. Kasneje je tudi zanj izdelal dvanajst panjev. Tako je leta 1952 že prestavil prve družine iz košev v AŽ panje. Izdelal si je tudi lepo izrezljan čebelnjak za štiriindvajset panjev. Ko je leta 1954 odšel k vojakom, je bilo v čebelnjaku že šestnajst Žnidaršičev, polnih čebel, ostali pa so bili še prazni. Čebele je prepustil svojemu prijatelju. Ko je prišel iz Varaždina na dopust, je bil čebelnjak že do zadnjega panja naseljen s čebelami. Iztočila sta tudi nekaj medu. Naslednje leto pa se je zgodilo nekaj, česar še do danes ni pozabil. Leta 1957 so se čebele lepo razvijale, zalege je bilo obilo in kazalo je na dobro letino. April je bil topel in cvetelo je že vse sadno drevje. Nenadoma pa je 28. aprila v dveh dneh zapadlo več kot štirideset centimetrov snega. Težak sneg je položil večino sadnega in drugega drevja, čebelarji so bili obupani, z njimi pa tudi kmetje. Ker je sneg obležal več dni, so čebele seveda množično zapuščale panje in iskale vodo. Pred čebelnjaki je bilo v snegu za prst na debelo mrtvih čebel, nihče pa čebelarjem ni svetoval, naj žrela panjev zama-

Janko s svojo prizadevno ženo pred novo trgovnico s čebeljimi pridelki, ki sta jo odprla na Ptuj.

šijo s snegom in čebele krmijo z redko raztopino. Tako je Janez obupal in bil prepričan, da je z njegovim čebelarjenjem konec, saj se je skozi ulice lepo videlo žrelo panja. K čebelam ni šel več do cvetenja kostanja, rekel si je, kar bo, pa bo. In skoraj se je zgodil čudež. . . Ko je odprl prvi panj, ni mogel verjeti svojim očem. Čebele so že belile zadnjo mrežico. Panji so bili polni medu. Čebelam je bridka izkušnja dala novih moči in v mesecu in pol so nadoknadle izgubljeno, k temu pa so pripomogle tudi dobre mlade matice. Že na kostanju je od štiriindvajsetih panjev natočil en sod in dve kanti medu, nato je zamedila še hoja, ki jo je stočil še štiristo kilogramov, jeseni pa je iz panjev iztočil še dvesto kilogramov. Tako je bilo to leto odločilno zanj in odločil se je, da bo čebelarstvo še povečal.

Leta 1958 je z denarjem, ki ga je dobil od medu, naredil čebelnjak za 48 panjev, po šestnajst panjev v eni vrsti. Medtem se je izučil tudi za mizarja in leta 1959 dobil naziv mojstra. Pred tem pa je moral opraviti še štiri leta pomočniške dobe. Leta 1966 je odprl lastno delavnico, medtem pa se je tudi poročil. Že pred tem je vsako zimo

izdeloval AŽ panje, z Medexom pa je pričel sodelovati že leta 1960. Tedaj je na vseh 72 panjih začel smukati cvetni prah. Kmalu je pričel pridobivati tudi matični mleček. Povečal je število panjev in opustil mizarško obrt ter se posvetil predvsem čebelarstvu, tudi zaradi večjega dohodka, ki ga je v tistih časih čebelarstvo dajalo, seveda, če je čebelar prideloval tudi ostale čebelje pridelke. Ker je bil dober čebelar, je število panjev hitro rastlo. Pridobil si je tudi nekaj sodelavcev in se v glavnem posvetil pridelavi matičnega mlečka.

Izpopolnil je tehnologijo čebelarjenja, predvsem pa pridobivanja matičnega mlečka. Z nekaterimi spremembami je tudi izboljšal AŽ panj. Pred nekaj leti je večino panjev prestavil na prikolice, s katerimi prevažajo čebele na paše oljne ogrščice,

akacije, na kostanj, pa tudi na gozdne paše na Pohorje. Kakor povsod, je v zadnjih letih kriza tudi v čebelarstvu, cene čebeljih pridelkov so nizke in Janez le težko krije vse stroške čebelarjenja. No, tudi časi krize minejo, potrebno se je prilagoditi in potem že nekako gre naprej, pravi. Danes ima že več kot dva tisoč panjev. Pravi, da jih prodajal ne bo, ker so družine preocene. Zaposlenih ima devet delavcev, ki delajo pozimi v mizarški delavnici, poleti pa pridelujejo tudi matični mleček in vzrejajo matice. Pred leti je namreč pričel tudi z vzrejo matic, tako da jih že letos namerava vzrediti okoli dvajset tisoč. Nekaj tisoč jih bo tudi izvozil, celo na daljno Japonsko. To pa je velik uspeh tudi za slovensko čebelarstvo, za Janeza Pislaka pa še posebno veliko priznanje za kakovost.

IZ KRONIKE (II.)

V prvem zapisku »Iz kronike« smo predstavili tudi Štirmoža iz Polhovega Gradca, ki se je 1873. med prvimi prijavil za naročnika »Slovenske čebele«. Tudi čebelarstvo »Dolomiti« kaže 117 let kasneje ob praznovanju 70-letnice obstoja čebelarske organizacije v kraju in 10-letnice otvoritve Doma čebelarjev v Polhovem Gradcu neke odlike, ki jim skoraj ni para.

– Na novi razglednici Polhovega Gradca je tudi slika Doma čebelarjev, ki leži na podnožju Polhograjske gore, znane izletniške točke (824 m). Turistično društvo »Blagajana« se je predlogu društva rado odzvalo. Upodobitev se je društvu zdela potrebna tudi zato, ker je v brošurici »Polhograjska gora« (1980) zapisano, da »idilično pot na Goro takoj na začetku skazita nova stavba in peskokop.« Dejansko pa Dom čebelarjev domalega v celoti skriva nekdanji peskokop, tako da tvori skladno celoto z naravnim okoljem.

– Vzhodno od Doma je bilo 1983 posajenih 12 medovitih dreves (iz drevesnice v Medlogu), ki so sedaj že visoka in v okras: pet vrst javorjev (dve vrsti ostrolistnega javora *Acer platanoides*, beli javor *A. pseu-*

doplatanus, ameriški javor *A. negundo* ter *A. saccharinum*), tri vrste lip (lipa *Tilia platyphyla*, lipovec *T. cordata*, *T. tomentosa*), jesen *Fraxinus excelsior*, jerebika *Sorbus aucuparia* ter dve okrasni vrsti robinije (*Robinia pseudoacacia*) z rdečima cvetovoma. Leta 1990 so posadili še dve sadiki poznocvetoče sorte akacije *rosacin*, dobavljene iz Madžarske.

– V »Slovenskem čebelarju« (1990/6) je izšel prvi zapis »Iz kronike« z veliko sliko Doma čebelarjev in opis nekaterih značilnosti Polholgrajskih Dolomitov.

– Določilo iz prejšnjega stoletja, da kmetje, dijaki, učitelji, upokojenci, duhovniki plačajo le polovico naročnine za strokovno glasilo »Slovenska čebela«, je društvo udejanilo tako, da so člani in nečlani s pet ali manj čebeljih družin prejeli zastoj letvice za zatiranje varoe.

– Tradicionalni izlet na kramarski semenj v Pliberku, ki ga vsako leto organizira predsednik društva Vinko Zibelnik, smo ob 10-letnici v splošno zadovoljstvo popestrili z obiskom čebelarstva Hmezad v Medlogu.

– Ob podelitvi odličja Anton Janša prve stopnje sem v nagovoru, objavljenem v

Slovenskem čebelarju, pojasnil, da me je čebelarstvo Polhov Gradec predlagalo za to odlikovanje ob 10-letnici otvoritve Doma čebelarjev.

– Dve steni društvenih prostorov – dvorano in klubsko sobo – smo poživil z zemljevidoma Ljubljanske okolice in Jugoslavije, na katerih je prikazano širjenje varoze in kraji, kamor je Zavod za čebelarstvo v letih 1970/75 pošiljal matice. Knjižnico smo obogatili še s tremi strokovnimi publikacijami.

– Februarja 1990 je upravni odbor razpravljal, občni zbor društva pa decembra 1990 sprejel predlog, naj Zveza čebelarških društev Slovenije odlikuje Čebelarstvo društvo »Dolomiti« v Polhovem Gradcu z odličjem Anton Janša prve stopnje zaradi njegovih izjemnih zaslug za popularizacijo čebelarstva v Sloveniji in izven nje ter za dvig strokovnega znanja na predavanjih, ki so se jih udeleževali tudi čebelarji iz širše okolice.

– Minilo je deset let, odar se je Čebelarstva zadruga Ljubljana – pravna naslednica Zavoda za čebelarstvo – vselila v Dom, ki ga je društvo zgradilo s pomočjo posojila Zavoda za čebelarstvo. Po pogodbi iz leta 1977 je društvo v letih 1980/90 vračalo Zavodovo posojilo s poračunavanjem mesečne najemnine za uporabo prostorov v Domu. Poracun najemnine se je iztekel maja 1990, tj. deset let po vselitvi. Na dlani je, kaj to pomeni za društveno blagajno! Pojasnimo naj, da je bila v najemni pogodbi za ves čas določena stalna – nespremenljiva najemnina, kar je olajšalo obračunavanje. Z istim dnem je začela teči nova najemna pogodba s Hmezad Celeia – Čebelarstvo Polhov Gradec. Le-ta je po združitvi Čebelarstva zadruge Ljubljana s Hmezad-Čebelarstvo zadruge Žalec leta 1982 postala pravni naslednik Čebelarstva zadruge Ljubljana. UO je moral seveda na novo določati najemnino. Za nas, ki smo v preteklih letih doživljali tudi nekaj tisočkratno inflacijo dinarja, je zanimivo, da sta bili povpečni ceni medu in sladkorja leta 1977, ob določanju prve, in leta 1990, ob določanju druge najemnine – približno enaki!

– Kronika ne bi bila popolna, če ne bi poročali še o zadnjem dogodku tega leta. Gre za privatizacijo dosedanje poslovne enote Polhov Gradec v okviru Celeia Hmezad – Čebelarstvo Medlog. Na novo registrirano podjetje »Čebelarstvo Polhov Gradec d.o.o. Božnar« bo vodila Malči Božnar, diplomirana inženirka živilske tehnologije. Novo podjetje bo imelo v Domu v najemu iste prostore in pod enakimi pogoji, kot jih je sprva imel Zavod in nato zadruga, po letu 1982 pa Hmezad. Njegove proizvode bodo v trgovinah prodajali pod oznako »Zelena dolina«.

Upajmo, da bralci Slovenskega čebelarja kronistu ne bodo zamerili, če bo o zgoraj navedenem malo razmišljal.

Lepo in prav je, da t.i. družbena lastnina postopno prehaja v zasebno lastništvo. Ker sem bil ob rojevanju »družbene lastnine« mati in babica v eni osebi, ker sem nebogljenčku z vsem svojim znanjem, izkušnjami in odrekanjem v 15 letih pripomogel, da se je razvil v upoštevanja vredno podjetje in mu končno priskrbel tudi udobne delovne prostore, mi seveda ne more biti vseeno, kako se bo razvijalo vnaprej. Z vzpostavitvijo lastniške pristojnosti in odgovornosti, pa se postavljajo vprašanja o možnih oblikah zasebnega lastništva. Gre predvsem za možnosti pritegnitve dodatnega kapitala, za povečanje obratnih sredstev, za posodobitev tehnologije, pridobitev novih spodbud za uvajanje novih proizvodov, iskanje novih tržišč. V Franciji sem naletel na uspešno družinsko čebelarstvo zadruge, ki jo sestavlja pet članov, pa tudi zadruge, sestavljeno iz treh družin. V našem primeru bi to vlogo lahko prevzelo mešano podjetje, npr. delniška družba. Res pa je, da taka oblika v naši zavesti še nima prave opore, saj ne vemo, kako bi taka delniška družba delovala, medtem ko za zasebno podjetništvo vemo, da ima temeljne pogoje uspešnosti. Pri delniški družbi se vsak med nami spomni in spotakne ob samoupravljanje, in to upravičeno. Kakor koli, podpisani kronist želi novemu nosilcu čebelarstva dejavnosti vsestranski uspeh!

Dr. J. RIHAR

OBVESTILO O SREČANJU IN TEKMOVANJU MLADIH ČEBELARJEV, KI BO 11. MAJA 1991 V LOVRENCU NA POHORJU

V 4. številki Slovenskega čebelarja smo objavili obvestilo o pogojih in načinu prijav ekip mladih čebelarjev za XIV. srečanje in tekmovanje.

Obvestilo dopolnjujemo še s podatkom, da bo tekmovanje na Osnovni šoli Šerčerjeve brigade, Šolska ulica 6 (nasproti GASILSKEGA DOMA) v Lovrencu na Pohorju. Tekmovanje se bo pričelo ob 9. uri.

Pohitite s prijavi!

Komisija za čebelarski naraščaj

OBVESTILO PREVAŽALCEM

ČD Majšperk obvešča vse čebelarje prevažalce, ki nameravajo pripeljati svoje čebele na kostonjevo pašo na naše območje, da svoj prihod predhodno prijavijo našemu čebelarju, ki je zadolžen za: območje Ptujška Gora, Majšperk in Stoperce: Stanku Vedlinu, Preša 30, 62322 Majšperk. Tel.: (062) 794-534.

Vse pripeljane čebele morajo biti pred prevozom na pašo zdravstveno pregledane in postavljene na mesto, za katerega se vnaprej dogovorita za tisto območje zadolženi čebelar in prevažalec. Čebelar-prevažalec mora obvezno na pasišču pustiti zdravstveno dokumentacijo in po čebelarskem kodeksu tudi svoj naslov ter osebne podatke.

ČD Majšperk

STROŠKI IZDAJANJA SLOVENSKEGA ČEBELARJA V LETU 1990

Bruto OD (v celoti)	220.000
Pogodbena dela bruto (3/4)	126.000
Avtorski honorarji (90 %)	45.000
Tiskanje Slov. čebelarja	426.500
Vrečke	38.500
Poštnina	63.000
Elektrika, plin, komun. amort. (50 %)	94.500

Skupni stroški ..... 1.013.500,00 din

VABILO K SODELOVANJU NA RAZSTAVI V CERKLJAH NA GORENJSKEM

Turistično društvo Cerklje na Gorenjskem bo tudi letos skupaj z drugimi društvi organiziralo 25. tradicionalno razstavo cvetja, lovstva, čebelarstva in obrtnišva.

Razstavo bodo odprli v začetku julija, vsako leto pa si jo ogleda več tisoč obiskovalcev. Letos bo razstava odprta od 29. junija do 5. julija.

Želimo, da bi na razstavi sodelovala čebelarska društva in čebelarji iz vse Slove-

nije z eksponati, ki so zanimivi za obiskovalce iz Slovenije in iz zamejstva. Že nekaj let na razstavi zelo uspešno sodelujejo čebelarji iz Cerkelj in iz vasi pod Krvavcem, iz Šenčurja in Luž.

Vse informacije in prijave za sodelovanje na razstavi sporočite na Turistično društvo Cerklje, vsak delovni dan, tel. (064) 21-062 med deveto in enajsto uro.

TD Cerklje

SLOVENSKO ČEBELARSKO DRUŠTVO ŠMIHEL IZ AVSTRIJE VABI SLOVENSKE ČEBELARJE NA PROSLAVO 70-LETNICE DRUŠTVA

Proslava sedemdesetletnice obstoja in delovanja Slovenskega čebelarkega društva Šmihel iz Šmihela pri Pliberku v Avstriji bo

19. MAJA 1991 OB 10. URI V BISTRICI PRI ŠMIHELU V BLIŽINI PLIBERKA.

Proslava bo na prostoru, kjer so bili nekoč zgodovinski slovenski tabori. Maša na prostem bo ob 10. uri pri kapelici v Bistrici. Zatem bo kosilo v šotoru, ki ga bodo postavili za to priložnost. Ob 14. uri se bo začel svečani del proslave z govori, ki jim bo sledilo pobratenje s ČD Žalec in ponovnim prijateljskim pobratenjem s štirimi slovenskimi čebelarskimi društvi.

Po proslavi bo zabavni del proslave z nastopom pevskega zbora Kralj Matjaž, prof. Antona Finka z nevidnimi muzikanti, organizirali pa bomo tudi srečelov.

Vabljeni vsi čebelarji!

ČD Šmihel

Obletnice

JANKO JANEŽIČ – STAROSTA DOMŽALSKIH ČEBELARJEV – OSEMDESETLETNIK

V mesecu marcu, ko so se čebele prebudile iz zimskega počitka in sta jih iz panjev zvabili iva in leska, je praznoval osemdesetletnico življenja starosta domžalskih čebelarjev Janko Janežič. Rodil se je 16. marca 1911 v Domžalah. V čebelarsko družino se je vključil že leta 1937, čeprav je čebelaril že pred tem. V okolici Domžal so bile takrat še zelo bogate paše. Kmetje so sejali ajdo pa tudi gozd je večkrat zamedil. Do vojne je pridno čebelaril in večal število panjev in družin. Prišla pa je druga svetovna vojna in vse se je obrnilo na glavo. Že leta 1941 je odšel v NOB in je v njej sodeloval vse do konca vojne. Za požrtvovalnost je bil tudi odlikovan. Po vojni pa so za področje Kamnika in Domžal ustanovili okraj, v katerem je kot navdušen čebelar na odseku za kmetijstvo postal referent za čebelarstvo. Že do konca leta 1945 mu je uspelo na novo ustanoviti 14 čebelarskih družin. Od teh jih še danes

deluje šest, ki so združene v tri društva: Domžale, Kamnik in Moravče. Vrsto let je bil tudi predsednik ČD Domžale, dve leti pa tajnik. Ob ustanovitvi Čebelarskega društva Kamnik-Domžale leta 1952 je bil nekaj let predsednik tega društva, nato pa predsednik Čebelarske družine Domžale. Vsa leta je član upravnega odbora društva, od leta 1970 pa tudi blagajnik Čebelarske družine Domžale.

Vsa leta je skrbel za pospeševanje čebelarstva na tem območju. Mnogim je podaril roj in jih navdušil za čebelarjenje. Seveda pa so bili mladim čebelarjem najbolj dragoceni njegovi nasveti. Lahko rečemo, da je bil večini čebelarjev s tega področja pravi mentor in da so se skoraj vsi veliki čebelarji iz Domžal, Mengša in Kamnika učili čebelariti pri njem.

Nikoli mu ni bilo odveč s svojim avtomobilom obiskati vseh večjih čebelarjev in jim sporočiti, da je zamedila smreka ali hoja na Gornjem Gradu. Pri zbiranju denarnih sredstev za spominsko ploščo Petra Pavla

Glavarja v Komendi ali za ČIC je bil vedno prvi. Tudi za srečolov je vedno zbral največ nagrad od posameznikov in podjetij.

Udeleževal se je tudi različnih tečajev in bil eden prvih čebelarskih preglednikov. Predvsem je opravil veliko dela, ko se je v naših krajih pojavila pršica.

Za njegovo požrtvovalno delo smo mu leta 1973 podelili odličje Anton Janša II. stopnje leta 1979 pa še odličje Anton Janša I. stopnje. Od leta 1984 je častni predsednik domžalskega društva.

Kljub temu da je že v visoki starosti in da ga je zadnja leta bolezen priklenila na voziček, s katerega le težko vstane, še vedno pomaga svoji ženi predvsem z nasveti, kako naj oskrbuje njegovih osemdeset panjev, ki jih ima v južnem pročelju svoje hiše, kar je tudi neke vrste posebnost med našimi čebelarji. Janko pravi, da si življenja brez čebel ne zna predstavljati. Ob njegovem visokem jubileju mu želimo še veliko veselja pri čebelah, zdravja in zadovoljstva.

ČD Domžale

Osmrtnice

FRANCU GROŠLJU V SLOVO

Skromno in tiho se je v letu 1989 poslovil starosta žirovskih čebelarjev Franc Grošelj. Omahnil je kot vihar nad strmo pečino, ki dolga leta kljubuje vsem viharjem. Za njim je ostala svetla podoba čebelarja, ki je bil dolga leta razpet med delom in skrbjo za napredek in razvoj čebelarstva v našem kraju. Rodil se je leta 1903 na Dobračevi pri Žireh v številni družini malega kmeta. Kot so se nekdanj v Žireh skoraj vsi fantje odločili za čevljarški poklic, je tudi on postal čevljar in kasneje tudi mojster. Težke gospodarske razmere pred drugo svetovno vojno ter njegova razgledanost in strokovnost sta mu narekovali, da se je z družino preselil v Otočec na Hrvaško, kjer je prevzel prodajo čevljev in zastopstvo podjetja »Zajc« iz Žirov. Leta 1943 so se na njego-

vem domu v Otočcu oglasili in ustavili tudi nekateri slovenski poslanci, ki so skozi ta kraj potovali na II. zasedanje Avnoja. Po drugi svetovni vojni se je s številno družino vrnil v Žiri, kjer je prevzel malo kmetijo. Na svojem posestvu se je začel ukvarjati tudi s čebelarjenjem. Stalno zaposlitev pa si je priskrbel v Alpini Žiri, kjer je delal do upokojitve leta 1960. Tega leta je postal tudi predsednik Čebelarske družine Žiri. Ko je leta 1976 predsedniške dolžnosti predal v mlajše roke, je ostal do svoje 80-letnice predsednik nadzornega odbora. Ob visokem jubileju ga je Čebelarska družina Žiri imenovala za častnega člana družine.

Franc Grošelj je bil tudi med pobudniki za izgradnjo čebelarskega doma s šolskim čebelnjakom in učilnico za vzgojo mladih čebelarjev. Zamisel so začeli uresničevati leta 1978, dom pa so zgradili do 75-letnice ustanovitve Čebelarskega društva Žiri leta 1982. Tudi pri graditvi doma je Franc kljub starosti po svojih močeh pomagal s prosto-

voljnim delom. Svojo modrost in izkušnje pa je znal uporabiti za rešitev različnih problemov, zlasti pri medsebojnih odnosih.

Pomemben je tudi Frančev delež pri zbiranju podatkov in snovanju kronike Čebelarke družine Žiri od njene ustanovitve do njene 75-letnice.

Upamo, da bodo tudi njegovi nasledniki tako skrbno gojili čebele, kot jih je pokojni Franc.

Za svoje delo v čebelarstvu je prejel tudi odličje Anton Janša III. in II. stopnje. Njegovo delo in zgledi so nam kažipot še dandanes. Naj se mu s tem spominskim prispevkom še enkrat zahvalimo za vse, kar je storil za napredek čebelarstva v Žireh.

Za čebelarsko družino Žiri
Janko Jurca

EMIL ROSENSTEIN

Kmalu po novem letu je za neozdravljivo boleznijo umrl znani velenjski čebelar Emil Rosenstein. Bil je zvest član naše družine in vse do težke bolezni, ki ga je priklenila na posteljo, uspešen čebelar.

Pokojnika bomo pogrešali, še bolj pa njegovo tovariško pomoč in vzpodbudne besede.

Čebelarska družina
Mlinšek

TONE AGREŽ

Sredi oktobra 1990 smo se čebelarji na brestaniškem pokopališču poslovili od našega dolgoletnega člana in prijatelja Toneta Agreža iz Stolovnika.

Čebelariti je začel kmalu po drugi svetovni vojni. Imel je 10 do 15 panjev. Čebele so mu bile vzor pridnosti in marljivosti, kakršen je bil tudi sam, zaradi česar je bil med čebelarji zelo priljubljen.

Vključil se je v ČD Senovo – Brestanica in v društvu zelo aktivno deloval vse do svoje prežgodne smrti.

S svojimi bogatimi izkušnjami nam je veliko pomagal pri gradnji čebelarkega doma na Senovem.

Za svoje delo je prejel odličje Anton Janša III. stopnje. Z njegovo smrtjo smo izgubili vestnega člana in prijatelja. Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Čebelarsko društvo
Senovo – Brestanica

JOŽE HUDOKLIN

Bilo je leta 1905, ko se je v Brusnicah pri Novem mestu rodil Jože, tretji izmed petih Hudoklinovih sinov. Kot petnajstletnemu fantiču je čebelar iz sosednje vasi podaril roj čebel in Pepi – tako so ga klicali vsi – je začel z velikim veseljem čebelariti z enim kranjičem. Dokupoval je čebelje družine, jih razmnoževal in skupaj z očetom celo izdeloval AŽ panje. Ob izbruhu vojne je imel 60 AŽ panjev, na katere je bil zelo ponosen.

V letu 1942 se je okupator znesel nad vas. V ognjenih zubljih sta izginila tudi Pepijeva hiša in gospodarsko poslopje, čebelnjaku in čebelam pa je bilo prizanešeno.

Svoje čebele je vneto prevažal na pašišča po Sloveniji in Hrvaški.

Sprva je bil član Čebelarke družine Brusnice, več let tudi njen predsednik, nato pa član Čebelarkega društva Novo mesto. Svoje bogate izkušnje je rad posredoval vsakemu, ki ga je to zanimalo. S posebnim veseljem je pripovedoval zgodbe iz življenja in dela čebel tudi šolskim otrokom, ki so ga obiskali vsako leto.

Za svoje delo v čebelarstvu je prejel odličje Anton Janša III. stopnje.

Leta 1989 je zadnjikrat točil med. Že pozimi je zaradi varoze ugašal panj za panjem – z vsakim panjem je odšel del Pepija. Spomladi in poleti je večkrat strtl posedal pred čebelnjakom in nemo strmel vanj. Upal je, da bo varoa prešla in da bo ponovno začel čebelariti vsaj z enim panjem.

Mnogi smo ga poznali kot dobrega čebelarja, gasilca, gostilničarja in muzikanta.

... In bilo je decembra 1990, ko smo se na brusniškem pokopališču poslovili od pokojnega Pepija. Vsem nam bo ostal v lepem spominu.

Jože Volčjak

JOŽE BERGLEZ

Konec januarja je po krajši bolezni umrl čebelar Jože Berglez.

Vest o njegovi nenadni smrti je boleče odjeknila med čebelarji in prijatelji. Pokojni Jože je bil rojen leta 1925. Med čebelarje ga je pripeljala velika ljubezen do narave. Že v rani mladosti je začel čebelariti s kranjčiči, pozneje pa s Kírerjevimi panji.

V čebelarsko organizacijo se je vključil leta 1966 in ji z nekaj presledki ostal zvest do svoje prerane smrti. Za leto 1991 je že poravnal članarino v upanju, da bo to leto spet čebelaril, a se mu želja ni več uresničila.

Na zadnji poti smo ga spremljali številni čebelarji, prijatelji in znanci. Spominjali se ga bomo kot poštenega in veselega čebelarja.

Čebelarska družina
Lovrenc na Pohorju

ROMAN GRIČNIK

V začetku februarja 1991 smo se na lovrenškem pokopališču poslovili od našega dolgoletnega člana Romana Gričnika. Pokojni je bil rojen leta 1932 pri sv. Antonu na Pohorju.

Že v rani mladosti je imel veselje do čebel in prvi roj je dobil leta 1957, še istega leta pa se je vključil v delo čebelarske družine in ji ostal zvest vse do svoje smrti.

Čebelaril je z 10–15 družinami. Ko si je skupaj z ženo zgradil nov dom, je našel prostor tudi za čebele. Mnogim čebelarjem, ki so zaradi varoze izgubili svoje čebele, je Roman rad pomagal in jim podaril kar cel roj, če ga je le imel. Ko smo decembra obnavljali članarino za leto 1991, smo zbi-

rali tudi sredstva za prapor. Roman je prispeval za zlati žebliček, a razvitja prapora, žal, ni dočakal.

Jeseni je še zazimil svoje čebele in ni slutil, da to delo opravlja zadnjič. Da pa bodo čebele še naprej izletavale iz njegovega čebelnjaka, bo poskrbel njegov zet. V spominu nam bo ostal kot skromen in vzoren čebelar!

Čebelarska družina
Lovrenc na Pohorju

JANEZ MENCIGAR

Z žalostjo smo čebelarji ČD Rogaševci prejeli vest, da je po dolgotrajni in hudi bolezní februarja 1991 nehálo biti srce sodarja in čebelarja, ustanovnega člana ČD Rogaševci Janeza Mencigarja.

Rodil se je leta 1912 v kmečki družini v vasi Večeslavci. Po končani osnovni šoli se je izučil za sodarja. Kot velik ljubitelj narave je začel čebelariti že v rani mladosti. V Čebelarsko družino Rogaševci se je vključil že ob njeni ustanovitvi in je bil tudi njen ustanovni član. Ves prosti čas je posvetil čebelam in čebelarski organizaciji. Več mandatov je sodeloval v UO in NO družine. Za njegovo delo smo ga odlikovali z odličjem Anton Janša III. stopnje.

Pokojnega Janeza bomo ohranili v lepem spominu.

ČD Rogaševci

MIHA GOŠNJAK

Februarja 1991 smo se na starotrškem pokopališču poslovili od našega dolgoletnega člana Miha Gošnjaka z Legna pri Slovenj Gradcu. Rodil se je na Legnu leta 1903. Že mlad je moral iti s trebuhom za kruhom, sprva za hlapca in delavca k raznim kmetom. Želje po samostojnosti in neodvisnosti, po uživanju v tišini gozdnih jas in vonju sveže smole so ga popeljali med tesarje. S puntovko in cimravko si je vse od 18. leta starosti služil svoj kos

kruha. Leta 1930 si je ustvaril lastno družino, pozneje pa tudi svoj lastni dom in ob njem tudi lep čebelnjak. Čebelaril je 60 let, v začetku s kranjiči, pozneje pa z AŽ panji, ki jih je imel do 25. Bil je tih in skromen, rad je pomagal z nasveti, delom in roji drugim čebelarjem, predvsem mladim. Ker je ljubil naravo, je bil tudi lovec.

Za uspešno čebelarjenje in nesebično pomoč drugim čebelarjem je prejel odličje Anton Janša III. stopnje.

Vsi čebelarji bomo Miha ohranili v lepem in trajnem spominu.

Čebelarstvo društvo
Slovenj Gradec

MIZARSTVO KRŽE – z dolgoletno tradicijo – VRHNIKA

Izdelujemo kvalitetne AŽ panje po konkurenčnih cenah. Panji so iz kvalitetnega smrekovega lesa in rogljičeni (cinkani). Satniki so iz lipovega lesa in vrtani za žičenje. Desetsatne AŽ panje lahko dobite takoj, za ostale vrste panjev tipa AŽ pa sprejemamo naročila.

Franc Krže, Idrijska 3, 61360 VRHNIKA, telefon (061) 751-317.

MALI OGLASI

IZDELUJEM AŽ panje, možnost plačila na tri čeke. ☎ (062) 701-593.

PRODAM 10 družin na 7 AŽ satih. Matice so mlade, selekcionirane in označene. ☎ (064) 631-027.

UGODNO prodam kombi dizel, preurejen za prevoz 20 AŽ panjev z atestom, primeren tudi za prodajo sadja. ☎ (066) 35-048 zvečer.

PRODAM čebelje družine na 10 AŽ satih z maticami priznanih vzrejevalcev na stojšču pri Krmelju. ☎ (068) 26-929.

PRODAM TAM 5000 za prevoz 66 AŽ panjev – znižan. Anton Pavlič, Orehovica 18, Šentjernej, ☎ (068) 42-686.

PRODAM čebelnjak s 24 AŽ panji. ☎ (061) 662-306.

KUPIM večje število rabljenih AŽ prašilčkov na 5 in 7 satov. ☎ (064) 68-560.

PRODAM 10 vezanih letnikov Slovenskega čebelarja od 1980 do 1989. ☎ (064) 218-649.

PRODAM ali dam v najem nov čebelnjak z nekaj zemlje, panji in priborom. Od Ljubljane je oddaljen 22 km v smeri Litije. ☎ (061) 572-797 zvečer.

PRODAM 20 čebeljih družin na AŽ satju. Marjan Rotar, Kovor 104, Tržič. ☎ (064) 57-516 po 20. uri.

PRODAM 50 čebeljih družin na 10 satih (z lanskimi maticami). Franc Repar, Ob gozdu 20, Sevnica, ☎ (0608) 82-508.

ČEBELNJAK, 8 panjev, 5 družin in čebelarški pribor prodam. Rado Zavrl, Vinje 22, Dol pri Ljubljani, ☎ (061) 647-729.

OKVIRJE za AŽ panje ugodno prodam. ☎ (061) 484-727 popoldan.

PRODAM 10 družin 7-satarjev v Kranjski Gori. Franci Kraševac, Koroška 11, Kranjska Gora, ☎ (064) 88-474.

V MAJU in juniju prodam paketne čebele-roje v transportni embalaži. Prevzem osebno. Drago Korbar, ☎ (061) 324-995 od 13. do 15. ure.

PRODAM zlozljiv čebelnjak za 14 AŽ 10-satarjev in 8 AŽ 10-satarjev z zakladami. ☎ (064) 77-487.

PRODAM 11 čebeljih družin in 16 AŽ panjev na 10 satov. ☎ (061) 223-161.

PRODAM IMV kombi 2200 D povišan, dvoosni, letnik 79, vozen in registriran za 1500 DEM. ☎ (061) 816-134.

PRODAM nove panje desetsatarje. ☎ (061) 841-574.

PRODAM TAM 5500 z 62 AŽ naseljenimi panji, vozen, registriran. ☎ (061) 877-416.

UGODNO prodam TAM 4500 s 60 naseljenimi AŽ panji in 100 naseljenih 10-satnih AŽ panjev ali 100 čebeljih družin na satih. Vladimir Čer, Kuštanovci 6, Mačkovci, ☎ (069) 77-111.

PRODAM čebelnjak z 18 AŽ panji, od tega 7 naseljenih. ☎ (068) 65-331.

PRODAM zložljiv čebeljak z 12 AŽ 9 satnimi praznimi panji, točilo za 3 sate in ostali pribor. Jože Potočnik, Pod jezom 41, Ljubljana, ☎ (061) 267-807.

PRODAM 30 čebeljih družin na AŽ satju. ☎ (0608) 68-330.

PRODAM 30 čebeljih družin na AŽ satju. ☎ (066) 58-386 zvečer.

UGODNO prodam 8 čebeljih družin na AŽ satju. Čebele so selekcionirane na mirnost in medovitost. Marko Jeraj, Rečica, ☎ (063) 858-464.

PRODAM 15 družin na AŽ satju. Antončič, ☎ (0608) 67-327.

PRODAM 15 čebeljih družin na AŽ satju s panji ali brez. Franc Tehovnik, Lanova pot 26, Ljubljana.

PRODAM TAM 5000 za 60 AŽ panjev z 25 družinami ali brez. Možno tudi na obroke. ☎ (069) 21-670 do 15. ure.

ZARADI starosti poceni prodam 8 AŽ panjev, 10-satnih z močnimi družinami in čebelariskim orodjem. Janez Kozina, Črnuče, Ljubljana, ☎ (061) 372-735.

IZDELUJEM društvene prapore, zastave s kovinsko opremo. Kovinsko pasarstvo in izdelovanje vezenin, Andrej Vidmar, Cesta vstaje 49, 61211 Šmartno.

PRODAM 40 čebeljih družin v 10-satarjih, čebele so močne, cena po dogovoru, Rafko Grahek, Črnomelj, ☎ (068) 151-948.

PRODAM 10 AŽ panjev, 2 in pol nakladi z družinami po ugodni ceni. Slavko Kocjančič, Mlaka 3, Radovljica.

PRODAM več čebeljih družin. Tomaž Štular, Zgornja Bela 18, Preddvor.

PRODAM TAM 5500 registriran za prevoz 66 AŽ panjev, 10 rezervnih družin na 5 satov. ☎ (061) 861-066.

PRODAM 10 čebeljih družin na 7 satih po 450 din. Jože Osterman, Olševek 35, Preddvor, ☎ (064) 43-495.

PRODAM avtomobilsko prikolico z 12 AŽ panji, skoraj novimi, naseljenimi, družine močne, matice mlade. Prikolica se priklopi na osebni avto. Cena po dogovoru. Milan Volovšek, Petelinškova 2, Vojnik, ☎ (063) 773-060.

PRODAM 15 novih AŽ panjev 10-satarjev, 4 prašilčke na 5 satih ter 3 družine z mladimi maticami po konkurenčni ceni. Avguštin Trojer, Grahovo, ob Bači 27.

PRODAM pet družin na devetih satih in pet na petih satih.

☎ (061) 832-421.

ZARADI prenehanja s čebelarjenjem (smrt) ugodno prodamo še nekaj močnih čebeljih družin na deset in sedem satih s panji ali brez, dvanajst praznih AŽ panjev, petindvajset sedemsatarjev, nekaj sedem- in trisatarjev, osem novih polizdelanih štirisatarjev, razno čebelarstvo orodje in polnilec za akumulator. Informacije po 19. uri na ☎ (061) 314-879.

PRODAM prevoznik čebeljak TAM 5500, letnik 1972, za prevoz 66 AŽ panjev, atestiran in registriran. Darko Sovdat, Pri malnih 44, Kobarid – Zamenjam ga tudi za osebni avto.

PRODAM dvajset čebeljih družin na deset satih z mladimi maticami. ☎ (061) 342-836.

IZDELUJEM vse vrste AŽ panjev od 9 do 12 satov in prašilčke na 5 in 7 satov ter LR panje in smukalce za cvetni prah. Ugodni plačilni pogoji in konkurenčne cene. Mizarstvo Dobnikar, Visoko 93, 64208 Šenčur, ☎ (064) 43-007.

Čebelarji prevažalci, ki bodo pripeljali svoje čebele na območje Kočevja, naj svoj prihod najavijo poverjeniku Ivanu Grajšu, Dolga vas 25, Kočevje, telefon (061) 851-338 in veterinarskemu inšpektorju Bogomirju Štefančiču, Skupščina občine Kočevje, telefon (061) 851-170. **ČD Kočevje**

PONOVO V PRODAJI

Nudimo vam izpopolnjeno feromonsko vabo za lovljenje rojev.

Način uporabe:

1. Od 90 do 100 procentov zanesljivo privabljanje roja na določeno mesto

2. Privabljanje neznanih rojev v panj z vabo

Število ujetih rojev je neomejeno, vaba deluje vso sezono. Pošiljki je priloženo navdilo.

Cena vabe je 7 DEM oziroma 63,00 din brez poštnih stroškov. Proizvaja: dr. Vlatko Petrič,

Sterijina 12, 26300 Vršac, telefon 013/815-867.

NOVO! ELEKTRONSKO REGULIRANI GRELNIK MEDU MEDOTOP

Namen in področje uporabe: Topljenje kristaliziranega medu, grejte vode ali sladkorne raztopine v čebelarstvu ter grejte mošta v kadi v vinogradništvu.

Tehnični podatki:

priključna napetost	220 V 50 Hz
največja napetost	1500 W
temperaturna regulacija	elektronska
temperaturno območje	20° do 60 °C
premer grelne glave	195 mm
višina grelnika	1250 mm
uporabna višina grelnika	1000 mm
masa	7 kg

Grelnik medu MEDOTOP je sestavljen iz grelne glave (aluminijast odlitek z grelnim telesom), aluminijaste cevi in elektronskega termostata. Vsi aluminijasti deli so eluksirani.

PREDNOSTI TOPILNIKA MEDU MEDOTOP: Segrevanje medu oziroma tekočin brez pregrevanja, natančna nastavitve temperature, nizka potrošnja električne energije, zmogljivost je 100 kg medu v ca. 10 urah, enostavno čiščenje z vodo, robustna izvedba iz kvalitetnih materialov, garancija 12 mesecev, zagotovljen servis in rezervni deli.

ZA INFORMACIJE IN NAROČILA POKLIČITE ALI PIŠITE:

IPS d.o.o., Brnčičeva 7, p.p. 47, 61231 LJUBLJANA-ČRNUČE, telefon (061) 371-607, fax. (061) 372-096.

»API BIO Trgovina«
SEŽANA d.o.o.
Cankarjeva 1, tel.: 067/72-778

VABI VSE ČEBELARJE
PRIDELOVALCE

- MATIČNEGA MLEČKA
- VSEH VRST SORTNIH MEDOV
- PROPOLISA
- CVETNEGA PRAHU
- VOSKA
- TER OSTALIH ČEBELJIH PRIDELKOV
K SODELOVANJU

PONUDBE POŠLJITE PISNO NA GORNJI NASLOV ALI PO
TELEFONU V VEČERNIH URAH.

**P.S.GK »MEDIMURJE«
Č A K O V E C
DD »MEDIT« HODOŠAN**

Obveščamo cenjene čebelarje in čebelarska društva, da izdelujemo široko paleto panjev in pripadajočih delov za panje.

Prodajamo tudi različen čebelarski pribor, v proizvodni program pa smo vključili tudi veliko novih tipov panjev:

LR – STANDARD	AŽ – 10 STANDARD
LR – VAROA	AŽ – 11 GROM
LR – CENTRALA	AŽ – 7 STANDARD IN GROM
LR – TRANSPORT	DB – 12 VAROA
LR – MEDIT	LR – S PAKET

V kratkem pa bomo pričeli izdelovati tudi naslednje tipe panjev:

LR – S S POLNAKLADAMI
LR – V S POLNAKLADAMI
LR – S NUKLEUS S PETIMI ALI SEDMIMI SATI
AŽ – 12 STANDARD
AŽ – 12 GROM

CENE: Cene v našem ceniku so maloprodajne franco skladišče proizvajalca v Hodošanu.

NAROČILA: Na vašo pisno ali telefonsko zahtevo vam pošljemo predračun, v katerem vam obračunamo naročene panje ali njihove dele.

POGOJI PLAČILA: Naročeno blago morate plačati po predračunu na DD »Medit« neposredno pred prevzemom.

DOBAVA: Panje vam dobavimo pet do deset dni po plačilu zneska iz predračuna, glede na vašo željo, z železnico ali s tovornjakom (na vaše stroške).

- Panjev ne pošljamo po povzetju s pošto.
- Cenik velja, dokler ni sprejet nov.
- Pri večjih naročilih vam odobrimo popust.

Če želite kupiti naše izdelke, nam sporočite vaš naslov, ali naslov čebelarskega društva in brezplačno vam bomo poslali prospekt in cenik naših panjev in čebelarske opreme. Za vse informacije vas prosimo, da nas pokličete na telefon (042) 87-850 – referent prodaje Slavko Smolek.

Se priporočamo.

DD »MEDIT« HODOŠAN

ČEBELARJI!

PODJETJE ZA SVEČARSTVO IN ČEBELARSTVO, d.o.o.

HEUREKA

KOPRSKA 94, LJUBLJANA

Čebelarska trgovina HEUREKA Apis, Koprška 94, Ljubljana, telefon (061) 261-366.

Trgovina je odprta ob delavnikih od 8. do 16. ure, ob sobotah od 8. do 13. ure.

- posode z grelcem za med iz nerjaveče pločevine 60 in 250 kg,
- različne vrste panjev AŽ, LR,
- dele LR panjev posebej,
- ves drobni material za izdelavo različnih čebeljih panjev, kozarce za med in pokrove,
- satnice AŽ in LR hladnovaljane ter satnice drugih vrst po naročilu,
- preše za satnice,
- posebna sita za med,
- različne lovilce rojev,
- agregate za proizvodnjo električne energije za velečebelarje.

SE PRIPOROČAMO!

Casopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarških društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Casopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Andrej Dvoršak, Ivan Esenko, mag. Franc Javornik, Andrej Jernej, inž. Ervin Kuhar, dipl. oec. Aleš Mižigoj, inž. Janez Poklukar.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Andrej Dvoršak, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša 320,00 din. Posamezna številka pa stane 30,00 din.

Članarina, v katero je všteta tudi naročnina za Slovenski čebelar, znaša 270,00 din.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela stran na ovitku 5.000,00 din, v sredini 4.000,00 din, pol strani 2.000,00 din, četrt strani 1.000 din. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 7,00 din za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki presegajo 40 besed.

Številka dinarskega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Republiškega komiteja za informiranje (421-1/74) spada revija Slovenski čebelar med strokovne revije, ki so oproščene plačila temeljnega prometnega davka (Ur. l. RS, št. 7, 22. 2. 1991).

Tiska Tiskarna KURIR Ljubljana, Ljubljana, Parmova 39
Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

utemeljeno 1974

Apimarket®

Poduzeće za proizvodnju, trgovinu, uvoz-izvoz, ugostiteljstvo i turizam, s p. o.

41000 ZAGREB — Jakova Gotovca bb — Telefon: (041) 447-528 — Telefax: 447-884

PRVO IN EDINO PRIVATNO PODJETJE V JUGOSLAVIJI ZA PROIZVODNJO, ODKUP IN PREDELAVO TER UVOZ-IZVOZ MEDU, ČEBELJIH PRIDELKOV, ORODJA IN PRIBORA ZA ČEBELARSTVO

V naših prodajnih centrih:

- V ZAGREBU, JAKOVA GOTOVCA bb, telefon 041/447-528
- V SARAJEVU, PETRA KAČIČA 17a, telefon 071/705-903
- V BOROVI, KARLA MARXA bb, telefon 056/64-809
- nudimo med, čebelje pridelke in opremo za čebelarstvo
- odkupujemo med, med v satju, propolis, vosek, cvetni prah in matični mleček
- zastopamo svetovno priznane proizvajalce čebelarske opreme
- nudimo vam več oblik kooperacije
- nabavljamo čebelarjem stekleno embalažo in sladkor za prehrano čebel
- v našem obratu v Zagrebu vam nudimo pakiranje medu v kozarce

**IŠČEMO PROIZVAJALCE ČEBELARSKE OPREME IN PRIBORA ZARADI
VEČLETNEGA POSLOVNEGA SODELOVANJA**

Organiziramo strokovna predavanja in seminarje za začetnike in čebelarska društva.
Organiziramo obiske čebelarskih sejmov in razstav izven Jugoslavije.

**OB JUBILEJU 18-LETNICI DELOVANJA BOMO NAGRADILI KUPCE ČEBELAR-
SKEGA ORODJA IN PRIBORA:**

- NAJVEČJEGA KUPCA SATNIC IN NAJVEČJEGA KUPCA ČEBELARSKEGA ORODJA IN PRIBORA V LETU 1991 BOMO NAGRADILI Z DVODNEVNIM OBISKOM ČEBELARSKEGA SEJMA LETA 1992 V VERONI, ITALIJA.
- PET KUPCEV SATNIC IN PET KUPCEV ČEBELARSKEGA ORODJA IN PRIBORA BOMO NAGRADILI Z ENODNEVNIM IZLETOM NA ČEBELARSKI KONGRES V SPLIT.

**ŽREBANJE BO 15. 9. 1991, IMENA NAGRAJENIH PA BOMO OBJAVILI V VSEH
ČEBELARSKIH ČASOPISIH.**

**PRIDITE IN PREPRIČAJTE SE! NIHČE V JUGOSLAVIJI NE POSLUJE TAKO KOT
»APIMARKET« IN SAMO »APIMARKET« VLAGA V SVOJE LJUDI!**